

== Velja po pošti: ==

Za celo leto naprej . . . K 28.—
za en mesec . . . " 2-20
za Nemčijo ololetno . . . " 29.—
za ostalo inozemstvo . . . " 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . . . K 24.—
za en mesec . . . " 2.—
Izpravi prejema: mesečno . . . 1-70

== Sobotna izdaja: ==

za celo leto 7.—
za Nemčijo ololetno . . . " 8.—
za ostalo inozemstvo . . . " 12.—

SLOVENE

== Inserati: ==

Enostolpna pettivrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat " 13
za trikrat " 10
za večkrat primeren popust.

Poročna oznaka, zabavala, osamljenec itd.:
enostolpna pettivrsta po 18 vin.

== Poslano: ==

enostolpna pettivrsta po 30 vin.

Izhaja vsak dan, izveniši ne-
dolge in praznike, ob 5. uri pop.
Redna letna priloga Vozni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 28.511,
bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 6 strani.

Preosnova državne finančne uprave.

Reforma finančne uprave je brezdvomno potrebna in se je v tozadevni vladni komisiji, ki sicer posluje prav tako počasi kot naša uprava sama, sprožil že marsikak važen predlog. Komisija je zaslíševala tudi že različne eksperte ter izdala v tem debela poročila.

Pred kratkim je predložil komisiji državni poslanec profesor dr. Redlich, ki je priznana avtoriteta, obsiren referat o reformi finančne uprave. Dr. Redlich predlaga predvsem ločitev finančne uprave od politične uprave tudi v I. in II. instanci, kar je vsekako na mestu. Več finančnih referatov pri okrajnih glavarstvih, naj bi se združilo v posebne samostojne davčne administracije, ki naj bi bile podrejene samostojnim finančnim deželnim ravnateljstvom, ki naj bi bila neodvisna od cesarskega namestnika, oziroma deželnega predsednika. Sedanje število davkarjev (930) naj bi se polagoma skrcilo na eno četrtino, zato pa naj bi se po pošti hranilnici plačevali davki, poštna hranilnica naj bi postala tudi izključna depozitna in giro-banka države. Finančne okrajne direkcije, ki obstoje v nekaterih kronovinah (pri nas n. pr. na Štajerskem), naj bi se popolnoma odpravile. Reorganizirala naj bi se finančna straža. V rekurznem postopanju naj bi bile redoma le dve instanci ter naj bi se rekurzno postopanje pri deželni finančni ravnateljstvu redoma končalo. S tem bi se omejil delokrog finančnega ministrstva, ki naj bi se tudi reformiralo ter bi imelo le generelno iniciativno vodstvo finančne uprave in ne bi imelo posebnega opravka s praktično uporabo finančnih zakonov.

Dr. Redlichov referat gre predvsem za tem, da se finančna uprava napravi enostavnejša in cenejša, kajti stroški za to upravno panogo so od leta 1890. do 1912. narasli od letnih 152 milijonov na celih 309 milijonov.

Za Slovence je predvsem važen predlog dr. Redlichov, da naj se odpravijo manjša deželna finančna ravnateljstva. Kreirajo naj se za manjše in srednje kronovine skupna deželna finančna ravnateljstva; tako naj bi imela skupno deželno finančno ravnateljstvo Moravska in Šlezija, Spodnja in Zgornja Avstrija ter Solnograška, dalje Štajerska, Koroška in Kranjska, naposled primorske kronovine.

Le Češka, Tirolska s Predarlskim in Galicija naj bi imele posebne deželne finančne direkcije. Dr. Redlich projektira skupaj 8—9 samostojnih deželnih finančnih ravnateljstev.

Kranjsko deželno finančno ravnateljstvo naj bi torej prenehalo. Njega okrožje bi padlo s Spod. Štajersko in slov. Koroško pod novo deželno finančno ravnateljstvo v Gradcu. Videti je, da se je dr. Redlich držal precej okvira nadsodišč.

Z razdelitvijo po dr. Redlichu bi nastale tudi v finančni upravi slične razmere pri nas kot v justični upravi, kjer odločuje Gradec. Nikakor ne gre in ni namen upravne reforme provocirati z reformo uprave nove konflikte na narodnostnem torišču. Baš nasprotno bi bilo treba že vnaprej skrbeti, da se taki konflikti v interesu stvari same preprečijo, oziroma da se prebivalstvo tudi v tem oziru zadovolji ter da se pripravlja pot do rešitve narodnostnega vprašanja. Koliko časa Slovenci že zahtevamo nadsodišče v Ljubljani brezuspešno. Mesto da bi se nas v justični upravi zadovoljilo, naj se pa petrificira še na polju finančne uprave analogon pustičnih nepravil in krivic.

Jasno je, da moramo zahtevati Slovence samostojno finančno deželno direkcijo za Kranjsko, Spodnje Štajersko in slovensko Koroško v Ljubljani. Pot iz komisije za upravno reformo v parlament je sicer še dolga, vendar mora biti o mero-dajni priliki naš postulat finančna deželna direkcija v Ljubljani za Kranjsko, slovensko Štajersko in Koroško, postulat, od katerega ne odstopimo pod nobenim pogojem. Težave glede avtonomnih doklad se dajo premagati s posebnimi sekcijami za vsako kronovino, kakor bo treba tudi posebnih sekcij za vsako kronovino tam, kjer bo združenih več celih kronovin v eno finančno deželno direkcijo, n. pr. na Moravskem.

Čehom n. pr. ne bo bržčas predlog dr. Redlich, ki ima odločen pomen vsled osebne avtoritete predlagatelja in tudi vsled stvarnih vrlin, nesimpatičen. Za nas Slovence pa je delitev deželnih finančnih direkcij, kakor jih predlaga dr. Redlich, nesprejemljiva.

Pri reformi uprave bi se na vsak način moralo misliti na narodnostne razmere. Z reformo uprave mora se izvesti tudi enakopravnost narodnosti v upravi in ustvariti podlago za uspešno, pravično in vse prebivalstvo zadovoljujoče poslovanje v strokovnem in narodnem oziru. Te slednje okolnosti za komisija ne vpošteva.

Sploh bi bilo na mestu, da se Jugoslovani za posvetovanja in predloge te

komisije bolj brigamo, ker utegnejo nje sklepi v gotovih okolištinah ob razruvanem našem parlamentarizmu postati odločilnejši kot si kdo misli. Dr. R.

Balkanski dogodki.

ALBANSKA VSTAJA.

Srbske operacije proti Arnavtom uspešne.

Belgrad, 28. septembra. (Izvirno.) Ojačene srbske čete so začele uspešno prodirati na vseh straneh. Arnavti so se pred Gostivarom borili s štirimi topovi in mitraljezi, a bre zusepa. Pri Vrutku se je z veliko močnejšimi arnavtskimi četami vršil ljut boj; končno je popolnoma zmagala srbska artiljerija. Arnavti so prodirali proti Kičevu, a bili na 15. kilometru zadržani. Srbi so preoteli pozicije Gaca in Izvor. Iz Kičeva je odšlo proti vasi Zajazi 150 srbskih četnikov. Srbi so se pri Ujiništu ljuto spopadli z Arnavti, ki so prodirali v smeri proti Ljumi. Srbi so zavzeli Dominatri, Ujmiško Koso, Bacana, odbivši prodiranje proti Ljumi. Pri Mavrovu so imeli Arnavti šest topov, a so bili razpršeni. Od Mavrova napredujejo Srbi proti Žirovnici, iz Kičeva pa proti Debru. Pri Mavrovu so Srbi preoteli enega obeh gorskih topov, ki so ju Arnavti zaplenili pri Piskopeji.

Srbska akcija proti Albaniji.

Berolin, 28. septembra. »Lokalanzeiger« poroča iz Belgrada: 25.000 možem in moravski diviziji je ukazano vdreti v notranjo Albanijo. Da ojačijo tudi ostale divizije, vpokličejo pod orožje dva popolna rezervna letnika. Obramba Peči in Djakovice se je izročila moravski diviziji, ki, močna 6000 mož, koraka proti navedenima krajema.

Mobilizacija drinske divizije.

Belgrad, 28. septembra. (Izvirno.) Danes se je mobilizirala tudi drinska divizija I. poziva.

Bulgarski četaši med Arnavti.

Belgrad, 28. septembra. (Izvirno.) »Balkan« poroča, da je v okolici Strume 800 bulgarskih četašev. Isti list poroča, da je bulgarski vojni minister odredil, da dobé častniki, ki bi hoteli v Albanijo, dvojno plačo.

Grčija podpira Srbe.

Belgrad, 28. septembra. (Izvirno.) Grške oblasti izkazujejo srbskim vojnim transportom, ki gredo preko Soluna, največje olajšave.

Glasovi o pripravah Bulgarije.

Belgrad, 28. septembra. Listi poročajo, da se Bulgarija pripravlja, da porabi

sedanji za Srbe neugoden položaj za vojni napad, da se nad Srbijo maščuje. Trdi se celo, da je Bulgarija natihoma dve diviziji mobilizirala.

TURŠKO-BULGARSKA POGODBA SE PODPIŠE DANES?

Carigrad, 28. septembra. Uradni komunikacije o današnji seji mirovne konference izjaja: Delegati so razpravljali in rešili vprašanja o vojnih vjetnikih in o vakufih ter zapisnike podpisali. S tem so rešena vsa vprašanja o miru. Pogodba se takoj podpiše, ko bo na čisto prepisana, in sicer najkasneje v ponedeljek.

TURŠKO-GRŠKA MIROVNA POGODBA.

Carigrad, 28. septembra. S kompetentne strani se poroča, da bo ministrski svet jutri izdelal protipredloge Grkom glede na vakufsko vprašanje in glede na mohamedanske občine. Turški mirovni delegat Talaat bej odpušča začetkom prihodnjega tedna v Atene.

SRBSKO-GRŠKI OBMEJNI SPORAZUM.

Atene, 28. septembra. »Agence d'Athènes« poroča iz Korice: Srbi so danes dopoldne zapustili ozemlje, ki leži južno od Prezbarskega jezera do severne točke od višine 1537 onstran jezera pri vasi Kucko. Grški vojaki so takoj zasedli ozemlje, ki so ga Srbi zapustili.

SODBA NEMŠKEGA KANCLERJA O POLOŽAJU.

Berolin, 27. septembra. »Norddeutsche Allgemeine Zeitung« izjaja v svojem tedenskem pregledu o položaju: Na Orientu so minuli teden znamenale bulgarsko-turške težkoče albansko-srbske in turško-grške. Odredbe Srbije proti Albancem, ki so vdrl v srbsko ozemlje, so bolj policijskega kakor pa političnega značaja, da se vpostavijo urejene razmere ob meji. Če se odredbe razširijo, se bodo morali Srbi pri svojih operacijah ozirati na koristi velesil v Albaniji. Vlade se drže še rezervirano. Evropsko časopisje pričakuje, da bo Srbija zmerno postopala. Turška mirovna pogodba zavira vprašanje, kakšna bo bodočnost Egejskih otokov. Do zdaj se upa, da se sporazum med Porto in Grško zaradi tega vprašanja ne razbije.

RUMUNSKA JAVNOST PROTI AVSTRIJI.

Bukarešt, 27. septembra. Spričo novih komplikacij na Balkanu objavlja velik del tukajšnjega časopisja skrajno sovražne članke proti avstro-ogrski monarhiji in proti Bulgariji, predvsem »Universul« in »Epoca«. »Universul« piše celo o potrebi

LISTEK.

Uporniki.

Poljski spisal Artur Grušewski, poslovenil dr. Leopold Léonard.
(Dolje.)

Šele zvečer, ko se je vrnil iz Name-tov, je zvedel podčastnik od pisarja, da križ res stoji.

Šel se je prepričati in zahteval je od župana takoj poslanca, da bi poslal poročilo o nezaslišani samovolji in drznosti za sedaj neznanih zločincev, ki so se drznili postaviti katoliški križ brez dovoljenja in polnomočja vlade.

Poslanec je, kakor je naročil podčastnik, zbudil glavarjevega tajnika ša preden se je zdanilo.

»Kakšen vrag pa razbija tam?« je zaklical z jeznim glasom.

»Poročilo podčastnika iz Tesne.«

»Vrag ž njim, poberi se.«

»Stvar je nujna.«

»Kaj pa? ... Punt? ... Vstaja?«

»Ili, ne... toda poljski križ so postavili.«

»A, pasji sini, puntarji! Daj poročilo,« in v trenutku popolnoma iztrenjen od še ne prespanega alkohola, popolnoma vzbujen, je prijel za važno poročilo.

Prečital je, zaklel čez svojo pasjo službo in hotel se je obleči, kar se je spomnil, da je bila včeraj skupna večerja v klubu in načelnik gotovo še spi po obilni pijači. Odločil se je, da bo izročil poročilo jutraj v uradnih urah.

Ugasnil je luč in hotel zaspati, toda kadar mu je spanec sklenil trepalnici, so mu stopali pred oči prizori punta, vstaje, požarov in ubojev. Zbudil se je in zaklel glasno.

»Prokleta ljudstvo, še spati mi ne da.«

Na veliko začudenje je sprejel glavar nujno poročilo še precej mirno, samo parkrat je zaklel in rekel:

»Preiskavo bom vodil sam.«

»Pokazal jim bo križ,« nasmehnil se je zadovoljno in prijel za navadno pisarniško delo.

Pop Mihael Vladislavovič Solnik pa ni sprejel novice tako mirno, kakor okrajni glavar.

Pripeljal se je pozno zvečer iz Holma, dva dni potem, ko je podčastnik poslal poročilo. Ženo je našel bolj zdravo, res, da je bila bleđa, boleehna, toda suhala se je po sobi, Lubočka pa se je razveselila, da se je vrnil oče in je izprosila, da ji nj bilo treba iti spat in je smela sedeti pri mizi.

Žena je pripovedovala gospodarske podrobnosti, pritoževala se čez zanikr-

ne posle, čez neprestane škode na polju in na vrtu.

»Kmalu bo drugače,« je tešil ženo in sebe, »stražniki nas bodo varovali.«

»Bog daj, ker je že nemogoče prenašati,« je vzdihnila žena.

»Tako sem ga opisal, da mu ne pomore niti Natalija Flodorovna in noben vrag... ne bo ga tukaj.«

»Kdo pa je ta Natalija Flodorovna?« je vprašala začudeno.

»Hm...« vrgel je pogled na otroka, »to je prijateljica gubernatorja in z njeno pomočjo se drži glavar tukaj.«

»Aha, razumem... pa je vendar čudno, da bi gubernator podlegel taki ženski.«

»Kaj se če, to je velik svet, in Natalije Flodorovne imajo v njem uspeh... kaj pa v vasi? Ali ni nič novega?«

»Ate, kmetje so postavili križ,« se je vtaknila vmes Lubočka, »velik križ.«

»Kje?« in pogledal je nezadovoljno na ženo, da mu je zamolčala.

»Nisem te marala na noč vznemirjati!« se je opravičevala boječe.

»Vprašam, kje in kakšen križ so postavili?« je zaklical burno.

»Katoliški... med cerkvijo in Pogonjo.«

»Toda to je razžaljenje! Sramota za nas in za cerkev. To je premissljena razžalitev, javni udarec s pestjo; ču-

tim, da je to delo upornikov,« je klical ježno. »Kaj pa na to vlada? Oblast? Župan? Stražniki?«

»Šele včeraj mi je djak povedal, saj veš, da ne morem hoditi daleč, sama nisem videla.«

»Toda jaz sem bila,« vtaknil se je vmes otrok, »in križ je velik, lep.«

»Tiho, Lubočka!« je rekel ježno, »kaj ti je še djak povedal?«

»Govoril je nekaj o pisarju, o stražnikih, toda ne vem.«

Pop je pogledal na uro, bilo je že po deseti, in je rekel z vzdihom:

»Djak gotovo že spi... počakam do jutri... ah, vi pasji sini, jaz vam dam križ, boste videli...«

Vstal je s sedeža, izpil kozarček žganja, sprehodil se po izbi:

»Pojdimo spat... truden sem.«

Zjutraj je vstal in ne čakaje za jutreka hitro odšel h križu.

Od daleč je zagledal pastirje klečati pred križem in toliko bolj je sklenil uničiti to katoliško znamenje, da ne bi motilo pravoslavnih vernikov.

Šel je bližje, ko so ga pa moleči otroci zagledali, so skočili na noge kot preplašeni ptici in stekli po polju.

Približal se je, pogledal natančno, všeč mu je bil krepki hrast in obtesanje in ko se je vračal, je mislil z zadovoljnostjo:

zveze med Rusijo, Rumunijo, Srbijo in Turčijo proti Avstriji in Bulgariji. Vlada izjavlja, da s to pisavo ni v nobeni zvezi in da njenemu naziranju ne odgovarja.

IZMENJAVA SRBSKO-BULGARSKIH RANJENCEV.

Belgrad, 28. septembra. (Izvirno.) 80 srbskih podčastnikov, ki so jih bili Bulgari pridržali v Sofiji radi izmenjave z bulgarskimi ranjenci v Srbiji, se je včeraj vrnilo v domovino; bulgarski ranjenci so se pa istočasno odpravili v Sofijo.

ODSTOP CONRADA PL. HÖTZEN-DORFA.

»Zeit« poroča iz vojaških krogov, da se Conradova prošnja za odstop takoj reši, ko se vrne z dopusta, ker se za gotovo smatra, da cesar Conradovi demisiji pritrdi. Vprašanje o nasledniku še ni rešeno. »Zeit« sodi, da postane načelnik generalnega štaba kak mlajši general, ker se je z imenovanjem generalnega nadzornika vse oborožene sile odpravila neodvisnost načelnika generalnega štaba in načelnik generalnega štaba ne bo zavzemal več tistega odličnega mesta, ki sta je zavzemala in si polagoma pridobila grof Beck in Conrad pl. Hötendorf. Zadnje dni se trdi, da postane najbrže načelnik generalnega štaba podmaršal Jožef Roth, poveljnik terezijanske vojaške akademije.

NAČRTI TURŠKEGA PRESTOLO-NASLEDNIKA.

Carigrad, 28. septembra. Dr. Dschedvet objavlja vsebino enournega razgovora s turškim prestolonaslednikom Jusufom Izzedinom o prestolonaslednikovih vtisih na potovanju v Evropi. Jusuf Izzedin je izjavil: »Evropa je tako napredovala, da se bojim, da je ne dohitimo, dasi moramo to poizkusiti. Angleška ustava je tako angleška, da nihče ne postane Angelž, kdor že ni. Francozi so razširili angleški parlament v republiko, a glede na svobodo in glede na upravo so ostali inferiorni. Nemci se radi plemenskega sorodstva približujejo Angležem.« Prestolonaslednik je izjavil, da namerava ustanoviti akademijo, ki bo izdajala turška dela in ki bo modernizirala turški jezik. Ko mu je dr. Dschedvet priporočal, da naj bi se latinica uvedla, je prestolonaslednik rekel: »Prej moramo imeti akademijo, ki bo kompetentna, da to razsodi.« Dr. Dschedvet je nato priporočal, da naj bi se vžagajali osmanski principi na zavodu po vzorcu dunajskega Terezijana. Prestolonaslednik je bil načrtom zadovoljen, a pristavil je, da bi smeli akademijo obiskavati tudi sinovi meščanskih rodbin: »Princi morajo ostati v stiku z ljudstvom, ker je knez za državo in ne država za kneza. Ne umevam, zakaj da avstro-ogrška vlada tako zelo plemstvo odlikuje. Cesarski principi naj zavzemajo odlično mesto, a morajo biti vedno tesneje z ljudstvom zvezani.«

Kmečki strah v štajerskih planinah.

Psi trgali ovce.

Iz Troifacha poroča »Grazer Volksblatt«, da so bili posestnikom v Gaiju in v Gössgrabnu nekaj tednov sem napadene in raztrgane mlade govedi in ovce. Pred nekaj dnevi so pa eno roparico ustrelili,

druga roparica je pa hitro zbežala. Roparici sta bila dva krepka, velika psa, ki sta podnevi spala pred svojima kočama, zvečer sta pa postala živahna in sta izginila, da sta ropala. Ta dva psa sta v kratkem raztrgala 13 ovc in eno goved. V občini Walda sta pa dva velika psa enkrat samkrat 10 ovc raztrgala. Ljubenski višji živinozdravnik je ukazal, da je konjedec psa ustrelil. V Grössgrabnu je bilo nekega kmetu raztrganih 13 ovc. Dognali so, da je ovce raztrgal pes čuvaj, na katerega prvotno niso mislili. Raztrgane ovce so bile tako ranjene, kakor živali na Stubalpi, kjer je »lev« strašil. Izključeno torej nikakor ni, da se na Stub- in Koralpskih planinah tudi psi okolu klatijo in trgajo ovce.

Kmečki strah pri Gross-St. Florianu.

»Grazer Volksblatt« se poroča, da so eno roparico videli 27. t. m. ob 3. uri zjutraj v Zeierlingu. Konj gostilničarja Jörgelbauerja se je plašil, se odtrgal v hlevu in razbil srednjo steno. Hlapec je ustrelil, nakar se je konj pomiril, vsled česar sklepajo, da se je »zver« odstranila. Na to poročilo so podnevi prišli orožniki in veliko lovcev. Sledi so vili v gips; dolge so 12, široke pa 9 cm. Ker so zver na zelo oddaljenih točkah videli, sklepajo, da gre za več roparic.

Nagrada za usmrnitev kmečkega strahu.

Notranje ministrstvo je dovolilo 300 K premije tistemu, ki kmečki strah ustrelji. Ker je štajersko namestništvo že prej v ta namen razpisalo nagrado 300 kron, znaša zdaj državna premija že 600 kron. Vsa nagrada znaša zdaj 740 kron, ker je okrajni odbor v Voitsbergu tudi razpisal nagrado 100 kron, neki zasebnik je pa dal na razpolago v ta namen 40 kron.

Z Juga.

Vsi srbski častniki poklicani z dopusta. Srbski vojni minister je odredil, da morajo takoj vsi častniki, ki se nahajajo na dopustu, istega prekiniti in se nemudoma vrniti na svoja mesta. Isto velja za častnike, ki se zdravijo v kopališčih.

Protić in Putnik poklicana v Belgrad. Srbska vlada je notranjega ministra Protića in vojvodo Putnika, ki se oba nahajata v kopališču, poklicala nazaj v Belgrad.

Inozemski dopisniki so te dni preko Belgrada odpotovali v Skoplje in Bitolj. Družinska nesreča bivšega srbskega ministra. Te dni je v Belgradu umrla nadarjena hčerka vpokojenega ministra Ljube Kovačevića, Vida. Končala jo je žalost nad smrtjo edinega brata Vladeta in sestrice Jele.

Nova cerkev v Belgradu. V ulici kralja Aleksandra v Belgradu, kjer bo stala tudi nova dvorna palača in skupščina, in sicer na vogalu Takovske ulice, prično graditi novo cerkev sv. Marka. Cerkev bo zgrajena v bizantinsko-srbskem slogu in bo stala 300.000 dinarjev.

Duhovnikov sin višji častnik. Sin srbskega duhovnika Mihajla Majstorovića, stotnik Milorad Majstorović, se je podal na višjo vojno akademijo v Peterburg, kjer bo študiral na lastne stroške. Oče in sin sta se udeležila obeh zadnjih vojn in je bil sin odlikovan za hrabrost.

V proslavo 16. stoletnice Konstantinovega edikta bo v belgrajski saborni cerkvi slovesna služba božja.

Nov list v Skoplju. 23. t. m. je v Skoplju začel izhajati list »Nova Srbija«.

Izvoz žita iz Srbije je vlada dovolila. Prepoved o izvozu živine je še v veljavi.

Nov načrt vodopravnega zakona pripravljala srbska vlada; načrt se takoj predloži skupščini.

Katastrsko vprašanje v Srbiji. Ker je zemljiški popis, ki so ga leta 1884. sestavili v Srbiji, docela pomanjkljiv, nameravajo sedaj sestaviti kataster celokupne razširjene Srbije na popolnoma novi podlagi. V to svrhu bo vlada sklicala enketo strokovnjakov in prizadejanih krogov, da pred vsem rešijo načelna vprašanja, potem pa izvolijo ožji odbor, ki bo delo vodil. Stroške je vlada proračunjala na blizu 4 milijon dinarjev.

Izraba vodnih sil v Srbiji. Požarevčani in Svilajnčani snujejo akcijsko družbo za zgradbo električne železnice, ki bi preko Rakinca in Zabarja vezala obe mesti. V to svrhu bi se izrabila vodna sila Mlave iz Gornjačke Klisure.

47 poštnih in brzojavnih postaj so v kratkem ustanovi v novih krajih Srbije.

Veliko balkansko banko s sedežem v Bukareštu in podružnicami v Albaniji in Makedoniji nameravajo v bližnjih dneh ustanoviti Rumuni.

Smrti dan kneza Miloša Obrenovića. Dne 28. t. m. je poteklo 53 let, odkar je umrl srbski knez Miloš Obrenović, vladar srbske kneževine.

Nov državljanski zakonik pripravljajo v Srbiji; poebna komisija bo izdelala tudi nart za nov kazenski zakonik. Nova zakonika imata biti uveljavljena že leta 1913.

DOLGOVI ČEŠKE KRALJEVINE DRŽAVI.

Praga, 28. septembra. Češki deželni odbor dolguje zdaj državi 27.159.200 kron.

LAHI PRETE AVSTRIJI Z BOJKOTOM.

Milan, 28. septembra. Na shodu načelstev gospodarskih zvez v Zgornji Italiji se je sklenila resolucija, ki napoveduje bojkot blagu, ki prihaja iz Avstrije, če se ne prekličejo ukazi tržaškega namestnika princa Hohenloha.

KAKO SE NASPROTNICI VLADE NA IRSKEM PRIPRAVLJAJO NA REVOLUCIJO PROTI IZVEDBI HOMERULA.

Belfast, 28. septembra. Ob včerajšnji paradi prostovoljcev v Ulstru jih je sir Edward Carson kratko nagovoril. Izvajal je: Vse vlade se morajo na moč opirati. Ko vidim sijajno in močno silo pred menoj, sem prepričan, da lahko uspešno ustanovim začasno vlado. Carson je prostovoljcem obljubil, da nikdar ne dobé homerula, dokler ostanejo trdovratni. Pri paradi je bilo navzočih 14 bataljonov prostovoljcev iz Ulstra. Mesto običajnega častnega saluta so klical hura združenemu kraljestvu, ko so obenem razvili velik Union-Jack-prapor. Prostovoljci in gledalci so peli nato narodno himno. Paradi je poveljeval neaktivni general sir George Richardson. Bataljonom so poveljevali neaktivni častniki armade in častniki milice.

Dnevne novice.

Odmevi katoliškega shoda.

»Osrednji odbor. katoliške Unije« za Avstrijo je poslal pripravljalnemu odboru za slovensko-hrvaški katoliški shod v Ljubljani naslednje slovensko pismo: Dunaj, dne 22. septembra 1913. Velečenjenemu komiteju za prireditve katoliškega shoda v Ljubljani. Kolikor povzamemo iz neštevilnih poročil o katoliškem shodu v Ljubljani, je isti uspel kar najsijajnejše in z velikim uspehom. Iz lastne izkušnje nam je znano, koliko neutrudnega dela in požrtvovalnosti je treba, da je uspeh tako številno obiskanega shoda zjamčen. Zato smete biti veseli in ponosni, da je Bog Vaše nesebično delo bogato blagoslovil in mu naklonil velikih uspehov. Usojamo se Vam najsrčneje čestitati k ogromnemu rezultatu katoliškega shoda v Ljubljani in želimo najiskrenejše, da na kongresu vsejano seme požene in našim jugoslovanskim bratom prinese obilnih koristi. Od teh čustev prevzeti pozdravljamo Vas najvdaneje. — Za predsedstvo: Alfred J. grof Reséguier, Jožef Leb.

Shodi S. L. S. V št. Petru in v Gor. Sušicah (občina Toplice) pri Novem mestu sta bila včeraj izvršeno obiskana shoda, na katerih je poročal drž. poslanec Jarc o političnem položaju in deželnem zboru. Zbrani možje so izrekli soglasno zaupanje S. L. S. in svojemu poslancu.

Konstantinova slavnost na Križni gori pri Cirknici. Včeraj dopoldne se je vršila na lepi Križni gori zelo lepo uspela slavnost Konstantinovega odlaka o svobodi kristjanov. Slovesno sv. mašo je daroval č. g. dekan iz Cirknice. Cerkevni govor je pa imel č. g. župnik iz Starega trga. Po službi božji se je pa vršil shod, na katerem so govorili dr. Žitnik, dež. poslanec Drobnič in posl. Gostinčar. Na stotine ljudstva je poslušalo govornike in tudi živahno odobravalo izvajanjem.

Finančni odsek deželnega zbora je danes rešil poročilo o deželni banki, prošnjo obrtno-pospeševalnega zavoda za izdajo slovenskih strokovnih knjig, dalje računsko zaključka deželnega zaklada za l. 1911. in 1912. ter proračun deželnega zaklada za leto 1913.

Umrl je v Trstu po dolgi bolezni knjigovodja g. Teodor Crnković. Mnogim našim somišljenikom, ki so se z njim seznanili na prvih shodih slovenskega krščanskosocialnega delavstva, ostane pokojnik v blagem spominu. — V Klečah je umrl posestnik in gostilničar gosp. Franc Lenčep. d. Umek.

Smrt slovenskega duhovnika v Ameriki. Iz Collinwooda Clevelanda Ohio poročajo: Dne 10. septembra je nemila smrt vzela iz naše srede vobče priljubljenega č. g. Andreja Smrekarja. Služboval je v tukajšnji župniji nad pet let, bil je res zvest delavec v vinogradu Gospodovem. Nebroj ljudstva ga je spremlilo k zadnjemu počitku, kakor tudi vsa društva in slovenska mladina. V cerkvi je daroval sveto mašo za rajnega č. g. A. Boje iz St. Paul, Minn., in obenem napravil lep in ginljiv govor. Društvo »Lira« in društvo »Vrh Planin« sta mu zapeli v cerkvi in zunaj cerkve par nagrobnic. Ni bilo očesa, ki ne bi bilo solzno ob pogledu na rajnega dušnega pastirja.

Utopljenca so našli. Tako je zapilo ljudstvo dne 27. t. m. In vse je hitrih korakov teklo na novomeško ko-

pališče. Konstatiralo se je, da je utopljenec mlad fant. Leža je na stopnicah pri vhodu v Krko. Bil je to desetletni Anton Rajer iz Zaloga. Pokopali so ga na novomeškem pokopališču.

Odlikovanje. Dvornemu svetniku na tukajšnjem finančnem ravnateljstvu Jožefu Dobidi je cesar povodom zaprosene vpokojitve podelil komturni križec Franc Jožefovega reda.

Po šestih letih ga je spoznal. Zeleniški delavec Maurin Ivan iz Majerleta je pred kakimi šestimi leti delal na železniški progi na Užaku (Ogrsko.) Z njim je bil tudi Marko Mužnič iz Šibenika. Ta je v neki jezi s samokresom ustrelil nekega Ličana. Tisto osodopolno noč je Mužnič izginil. Vrnil se je pa čez nekaj časa zopet v Užak in napadel sodelavca prej ustreljenega in tudi temu končal življenje. Nato je odšel neznano kam. Ta teden pa je Maurin na železniški progi Uršnoselo-Birčnavas ugledal Mužniča. Spoznal ga je kot morilca in z njim veliko občeval. Dne 26. t. m. pa sta se sprla in Maurin ga je izdal. Mužniča so prijeli in ga odpeljali k okrožnemu sodišču. Seveda vse taji. Izročili ga bodo ogrskim oblastem.

Ciganka izdala cigana. V Pra- prečah je bil neko noč ukraden enovprežni voziček izpod kozolca. Ugibalo se je in takoj drugi dan je šlo po celi vasi, da so bili tatje oboroženi in s samsami namazani. Dne 26. t. m. pa je ciganka »Biba« povedala orožnikom, da je voziček ukradel cigan Jernej Kovačič (Brajdič), ki se potepa večji del v krškem okraju. Povedala je tudi, da je voziček prodala Brajdičeva konjubina v Novo mesto dimnikarju Andreju Stancar, po domače »Atlatu«. — Voz si je okradeni gospodar, kakor se sliši, ogledal, ne da bi Stancarju o tem kaj povedal in izrekel, da je bil voziček njegova last. Kovačiča so slučajno zalotili in ga pripripi.

Krankske cukrarne. Dvorni svetnik pl. Šuklje razpošilja vabila na ustanovno sejo komiteja za zgradbo sladkornih tovarn na Kranjskem. Ta seja se bo vršila dne 1. oktobra t. l. ob 11. uri dopoldne v dvorani hotela »Union«. Na dnevnem redu je poleg konstituiranja komiteja poročilo o tedanjem stanju akcije ter volitev izvrševalnega odbora.

Slovenska deželna zveza prostovoljnih požarnih bramb na Kranjskem je imela 28. t. m. svoj letošnji občni zbor v Mestnem Domu v Ljubljani. Za zveznega načelnika je bil izvoljen Jožef Turk. Cesarskega svetnika Franca Doberleta so izvolili za častnega člana Zveze.

Podraženje pletenega blaga. Vse avstro-ogrške tovarne za pleteno blago so sklenile s 1. oktobrom zvišati cene izdelkom za 5—10%.

Blaženka Kernic kot gost na zagrebškem gledališču. Zagrebška gledališčna uprava je pridobila za dvadnevno gostovanje gospo Blaženko Kernic, ki je s frankfurtske opere bila angažirana v Hannover, koder je že dve leti primadona in ljubljenska občinstva. V Zagrebu bo nastopila v »Holmanovih pripovedih« in kot »Carmen«. Gostuje začetkom oktobra in se vstopnice že sedaj naročajo.

Zveza slovenskih liberalnih učiteljev šteje danes 69 častnih, 1460 pravih in 47 podpornih članov. Častni in podporni člani ne pridejo v poštev v učiteljski organizaciji kot taki. Od pravih članov odpade na Kranjsko 493, na Štajersko 630 in na Primorsko 337 oseb učiteljskega stanu. Ako bi se organizacija krščansko mislečih učiteljev na Štajerskem in Primorskem tako gojila kakor na Kranjskem, bi imeli krščanski učitelji na Slovenskem danes večino med učiteljstvom.

Numizmatik F. Nuber se te dni mudi v Dalmaciji, da prouči tamošnje javne in privatne zbirke starih novcev. Zanima se zlasti za stare dalmatinske, hrvaške, srbske in druge balkanske novce. Najlejša je zbirka odvetnika dr. Pappafave v Zadru, ki ima redkosti, katerih nima sploh noben evropski muzej.

Slovesna otvoritev »Napredkovega doma« v Sarajevu. Včeraj so v Sarajevu slovesno otvorili »Zakladni dom« hrvaškega podpornega društva »Napredak«. Načrt za stavbo je napravil zagrebški arhitekt Sunko, ki je nadzoroval tudi gradbeno delo, ki ga je izvršila bos.-kerc. stavbinska družba. Glavno pročelje zgradbe je v Čemaluši ulici ter se v prizemlju nahajajo trgovski prostori in kavarna. V treh zgornjih nadstropjih se nahajajo stanovanja. V drugem delu zgradbe se v prvi vrsti nahaja velika četverokotna dvorana, 12 ozir. 18 m široka in 19 m dolga. Pod dvorano je restavracija, nad dvorano pa prostori za razna hrvaška društva. Razsvetljava je električna in plinska. V ozadju je dvigalo z električnim pogonom. Vsa stavba je znotraj in zunaj bogato okrašena z umetnim kamenom in kipskimi deli. Streho krasí kupola, z balkonom krita, na njej 3 m visok kip »Croatie«. Stroški so bili z zemljiščem vred proračunani na 900.000 K.

¹⁾ Pravoslavni križ se razlikuje od katoliškega, da ima dva povprečna trama.

— **Ribniško dijaštvo** si je izvolilo na zadnjem občnem zboru 24. t. m. v Ribnici nov odbor. Za predsednika je izvoljen Jan. Lesar, bog.; za tajnika Al. Lesar, bog.; za blagajnika Fr. Češarek, jurist. Staremu odboru, ki se je pri danih razmerah in okoliščinah dosti skrbno trudil, da bi obdržal »Ribniški pododbor« na isti stopinji kot je bil preje, in ga skušal vsestransko še zboljšati, se je izrekel absolutorij s pohvalo. Sklenilo se je dalje mnogo dobrega in sprožilo v debati precej pametnih nasvetov za uspešno delovanje podočnega poslovnega leta »Ribniškega pododбора«. Želimo le, da bi se dani nasveti v polni meri izpolnili v vsestransko zadovoljnost!

— **Župana G. Oražma** v Mostah so zadnji čas liberalni listi na nesramen način napadali radi dozdevne afere z neko žensko. Sedaj se je pa doglalo, da so liberalni listi delali g. Oražmu kruto krivico. Lagali so in obrekovali, kakor je to pri liberalcih v navadi.

— **V Kostanjevici na Dolenjskem** je eden gg. duhovnikov izgubil »Psalterium Breviarium Romani« (Pomnožena izdaja.) Dotični naj prijavi svoj naslov, da se mu knjižica dopošlje.

ČEŠKO - NEMSKA POGAJANJA.

Praga, 28. septembra. Kakor poroča časopisje, se večina čeških strank udeleži novih pravnih pogajanj. Ni izključeno, da h konferencam tudi češki radikalci odpošljejo svoje delegate.

PARLAMENT, KI GA OBOROŽENE BANDE OBLEGAJO.

London, 28. septembra. Iz New-Yorka se poroča: V Nashvillu razpravlja parlament o novi postavi glede na točenje vpisanih pijav. Parlament oblega oborožene bande. Obe stranki si stojte nasproti z nabitimi puškami in samokresi. Poslanec groze z revolverji. Pričakuje se, da mobilizirajo milico.

SPOR MED JAPONSKO IN KITAJSKO PORAVNAN.

Nanking, 28. septembra. (Reuter.) General Chang Suen je danes zjutraj obiskal japonski konzulat. Spremljala ga je njegova 50 mož močna telesna straža. Chang Suen se je opravičil radi dogodka v Nankingu. Popoldne defilira en polk njegovih čet pred konzulatom in pred japonskim konzulom.

Peking, 28. septembra. (Reuter.) Japonsko poslanstvo dementira najodločnejše poročilo, da se je izročil ultimatu Kitajski in izjavlja, da so kitajske oblasti popolnoma ugodile japonskim zahtevam.

FRANCOZI USTANOVE NOV ARMADNI ZBOR.

Pariz, 27. septembra. Francoski vojni minister namerava zbornici predlagati, da naj se ustanovi še en armadni zbor.

Primorske vesti.

DEŽELNI GLAVAR GORIŠKI IN NJEGOV NAMESTNIK.

Gorica, 27. septembra. Z Dunaja se brzojavlja, da je imenovan za glavarja na Goriškem državni in deželni poslanec prošt dr. Faidutti, za njegovega namestnika pa dr. Franko.

p Poročil se je v Dornbergu dne 27. t. m. g. Berce Rihard, nadučitelj, z gđco Franico Šenigoj, veleposestnikovo hčerjo. Bilo srečno!

p Č. g. Francišek Kramberger, ki je po jako mučni bolezni dne 17. t. m. v Kopru umrl, zasluži kot zgleden in delaven duhovnik, da se kaj več o njem izve. V radgowski župniji rojen 23. septembra 1863, je bil po dovršenih gimnazijalnih šolah v Varaždinu in Osijeku na Hrvaškem sprejet v goriško bogoslovje za tržaško in koprsko škofijo. Dne 12. julija 1891 je bil posvečen v mašnika ter je potem služboval na Opčinah, v Ricmanjih in nato v Kopru dolgo let kot kaznilnični kurat. Bil je jako blažega značaja, čestit in vesten dušni pastir. Pokojni je razun svojih dolžnosti in kaznilni bil obenem več let katehet-suplent na slov. učiteljsko, dokler je bilo tu, potem pa brezplačen katehet na Ciril-Metodovi šoli, in to do zadnjega časa. V franciskanski cerkvi pri sv. Ani je on posebno ob nedeljah in praznikih veliko pomagal spovedovati okoličane Slovence. Župniki iz okolice so bili gotovi njegove pomoči, da le ni bil službeno zadržan. Bil je skrajno radodaren in je reveže podpiral.

p Ponesrečen izlet na morju. V Kraljevi se je zgodila v petek na morju nesreča. Trije častniki in trije civilisti so zajadrali s svojo barko na morje na izlet. Bili so že precej daleč od obrežja, ko je močan piš naenkrat prevrgel čoln. Izletniki so popadali v morje in bi bili gotovo vsi utonili, če ne bi bili na njih obupno vpitje prihiteli ribiči, ki so rešili pet ponesrečencev, dočim je šesti, sin nadzornika ogrsko-hrvaške parobrodne družbe, Turina, utonil.

p Lov na tonine. Zadnje tedne se je zelo dvignil lov na tonine v reškem vodovju. Ribiči polove vsak dan velike množice teh rib, ki jih izvažajo v Opatijo, Ita-

lijo, pa tudi v notranjost države. V petek so vlovili pri Bakru več tisoč velikih rib, da so morali najeti parnik »Pola« ogrsko-hrvaške družbe, s katerim so jih spravili v Benetke.

p Vtihotapljenje saharina. Na Reki imajo zopet novo golufijo. Odkrili so namreč, da so železniški uradniki vtihotapljali v Nemčijo množice saharina, ki ni bil nikjer zacarinjen. V zadnjem času so se čudili carinski uradniki na češko-saški meji, da se je uvoz saharina naenkrat znatno zmanjšal. Tuhtali so, kako da prihaja naenkrat samo tretjina saharina preko meje, a raztolmačiti si dejstva niso mogli, dokler se ni pokvaril na Saškem rezervar za plin v vagonu. Tu so pogledali v rezervar in — bil je poln saharina, kakor tudi v osem drugih vagonih. Zaprlj so blizu 60 uslužbenecv.

p Ostrige na Cresu. Hude plove zadnjih dni na otoku Cresu so povzročile mnogo hudournikov, kateri so pri svojem izlivu morje tako razburkali in premešali, da je voda razdrla naselbine ostrig, odplavila mlade nasade in uničila s to panogo se bavečemu prebivalstvu vse nade. Škodo cenijo na nad 10.000 kron.

p Dalmatinska roparja iz Male Azije. Lloydov parnik »Bukovina« je pripeljal iz Smirne v Trst Dalmatinca Marka Hajdiča in Manojla Kraljevića. Oba moža, ki sta kriva poizkušenege umora in izvršenega ropa, je spremljal konzularni kavas, na krovu pa ju je sprejela policija.

p Ovčji tatovi. Preteklo noč so neznanj tatovi vlomili pri kmetovalcu Blažu Červaju v Vrsarju ter so mu ukradli 21 koštrunov in 12 ovac.

p Krvna osveta pred poroto. Pri sedanjem potnem zasedanju v Trstu bi bil skoro izvršen krvav zločin. V petek je stal pred sodiščem dninar Hermenegild Makus, ki ga toži državno pravdnštvo, da je z nožem zaklal nekega Viktorja Jamnika. Makus je zločin in vse zanikal. Vsled tega je prišlo med razpravo večkrat do burnih prizorov; višek je pa dosegla strast, ko je skočil brat ubitega Jamnika z nožem nad toženca in ga hotel zaklati. Bilo je to ravno koncem razprave, ki je bila prekinjena, in izredno srečen slučaj je nanesel, da je Makus ušel gotovi smrti. Jamnika so zaprli.

p Tržaška občina in stanovanjsko vprašanje. Tržaški občinski svet je v svoji seji dne 22. septembra t. l. sklenil, da bo zidal zopet 3000 malih stanovanj, in sicer: 500 delavskih stanovanj s stroški 2 milijona kron, katere se najame potom posojila, za katero garantira mesto Trst; 250 uradniških stanovanj za 1 in pol milijona kron, za katere se najame posojilo in za to posojilo garantira mesto Trst; 1500 delavskih in 250 uradniških stanovanj za 6 in pol milijona kron, za katere se najame hipotekarno posojilo in nadalje 500 stanovanj za občinske uradnike za 3 milijone kron. Vsi stroški so proračunani na 13 milijonov kron. Vse to pa mora biti z ozirom na veliko brezposelnost v stavbni obrti, ki je nastala vsled neugodnega denarnega trga, postavljeno v treh letih. Stanovalec v teh hišah se bo odmerila stanarina le v toliko, kolikor znašajo obresti po 4/5 od kapitala; tudi bo mesto odpustilo stanovalcem takozvani občinsko-stanarinski davek.

p V pokoj pojde baje tudi ravnatelj računskih deželnih uradov v Gorici gosp. Kaučič.

SLUČAJ KOLERE V PRAGI.

Praga, 28. septembra. Sanitetni oddelek k. kr. nameštništva objavlja: 68letna vdova Fanča Galdi se je podala 17. septembra iz Zemuna v Bosenski Brod, odtod je pa 22. septembra s svojim zetom potovala čez Zagreb in Dunaj v Prago, kamor je došla 24. septembra in se je nastanila pri svojih sorodnikih v Kraljevih Vinohradih, Budač ulica 12. Dne 25. septembra je Fanča Galdi obolela na znakih kolere. Pozvali so k njej mestnega zdravnika dr. Červinko; 26. septembra se je njeno zdravje poslabšalo, 27. septembra je pa umrla. Rajnico so še tisti dan v češkem patološkiem zavodu obducirali in izvedli bakteriološko preiskavo, ki se je danes ob 10. končala in dognala, da je Fanča Galdi umrla za koleru. Izvedli so takoj obširne varnostne odredbe in izolirali vse osebe, ki so z rajnico občevali.

TRI RODBINSKE TRAGEDIJE.

Praga, 28. septembra. Lastnik trgovske šole, Hlavaček, je danes zjutraj ustrelil smrtno svojo ženo in enega sina, svojo hčer in svojega 13letnega sina je pa nevarno ranil. Hči je umrla, ko so jo peljali v bolnišnico. Hlavaček je imel velike izgube in spore v rodini.

Monakovo, 28. septembra. S plinom sta se zastrupila trgovčeva vdova Helena Dorfer in njen 35letni sin, bančni uradnik Hans Dorfer.

Hamburg, 28. septembra. Izginila je 24letna Ana Fraenkel s Češkega. Ko je prišel njen mož Fraenkel zvečer do-

mov, je našel v postelji zadavljenega svojega 4letnega sinčka. Sodijo, da je Fraenkelnova s svojim drugim otrokom izvršila samoumor.

Štajerske novice.

š Jugoslovanska Strokovna Zveza je priredila včeraj, dne 28. septembra v Šmartnem pri Velenju ob 8. uri shod, na katerem je govoril urednik Fr. Žebot o ciljih J. S. Z. ter Vekoslav Zajc iz Pesjege. Popoldne pa se je vršila v tamošnjem društvenem domu veselica J. S. Z. Na vsopredru je bilo petje, godba, igra »Turški križ« in razne druge zabave.

š Savinjska mladina, ki je združena v naših organizacijah, je imela včeraj v Petrovčah pri Celju krasno slavlje. V cerkvi je pridigoval in maševal dr. Korošec. Po sv. maši je bilo v Društvenem domu krasno uspešno zborovanje mladine. Predsedoval je župan Anton Koren, imenom mladeničev je pozdravil Anton Goršek, imenom deklet M. Drev. Govorili so: slavnostni govornik drž. in dež. poslanec dr. Korošec, urednik Fr. Žebot, mladenke Marija Kunst, Trezika Šketa, Julijana Pečnik, Marija Pečnik ter Pepca Mežnar, župan Koren, kaplan Dobršek in poslanec Pišek. Popoldne se je vršila velika ljudska veselica z vsakojakim nvporedom. Drž. poslanec Pišek je imel navduševalen govor.

š 95letnico praznuje 30. t. m. zlatomašnik, vpokojeni župnik grake predmestne župnije Karlau č. g. Franc Ser. Grö s s l i n g e r, ki je bil rojen 30. septembra 1819 pri Sv. Jurju v Slovenskih Goricah. V mašnika je bil posvečen 27. junija 1845. Od aprila 1865 do 1. februarja 1904 je pastiral v Gradcu.

š Požar je v noči od sobote na nedeljo 28. t. m. uničil v okolici Žalca v Savinjski dolini hišo in mlin vdove Govedič. Zgorelo je vse razun žage, katero so z veliko težavo rešili. Tudi kakih 400 K denarja, katerega je imela uboga posestnica pripravljene za plačilo obresti in obroka dolga, je zgorelo. Ko je bil požar že malo lokaliziran in začel ugašati, je prišla tudi — žalska požarna bramba. Nek hudomušnež je rekel, da se mora žalski požarni brambi vsaj 24 ur poprej naznaniti, kdaj bo izbruhnil kje v trgu in okolici požar.

š Nesramnost nemških listov. Gostilničar Kirbiš v Mariboru, kjer so se dosedaj shajali Slovenci, je prišel v nesrečo. Čeravno še preiskava ni končana, vendar si nemški listi: »Marburger Zeitung«, »Grazer Tagblatt« i. dr. domišljujejo razne bajke o njem. O krivdi ali nekrivdi se še sedaj, dokler ni prišla v celo zadevo jasnost, ne dá reči nič določnega. Kakor je posneti iz dosedanjega poteka preiskave, bo gosp. Kirbiš skoro gotovo izpuščen v kratkem iz preiskovalnega zapora. Marburgerčina nesramnost se zrcali posebno v tem, da pravi, da ima g. Kirbiš pri posojilnici katoliških mojstrov, kjer je bil blagajnik, 16.000 kron posojila. Vsakemu Mariborčanu pa je znano, da je g. Kirbiš premožen mož in da ima skoro gotovo pri omenjenem zavodu večjo hranilno vlogo, a ne posojilo. Hudobija Nemcev se zrcali v pravi luči!

š Maščeval bi se rad. Poraz, ki ga je doživel pri vpisovanju otrok v krčevinsko šolo pri Mariboru nadučitelj Wernitznigg, znani zagriženi negat, ga je razburil tako, da ne more več mirno spati. Na vse moč goče načine bi se rad znesel nad Slovenci, ki so mu prizadali tako hudo in občutno moralno zaušnico. Sedaj je pričel, kakor izvemo, pobirati neki podpise, s katerimi bi naj spravil nekoga iz šole. Povemo mu, da naj miruje! Če ne, bomo začeli pobirati tudi mi podpise in bomo storili še druge korake, ki bodo Wernitzniggu gotovo zelo neljubi. Da imamo Slovenci korajže dovolj, prepričal se je lahko dični negat v dnevih 14., 15. in 16. septembra v letu 1913.

— Blamaža, ki so jo doživeli Nemci in nemškutarji pri vpisovanju otrok v lajters-presko-krčevinsko šolo, jih seveda hudo grize in peče. Zlasti so jezni na »Slovensko Stražo«, ki je v mnogih slučajih tako uspešno prekrizala njihove račune. Da bi se nekoliko znesli, so začeli v »M. Z.« grdo in surovo napadati razne naše ljudi, tudi dame. Pri tem pa nimajo sreče, kot je niso imeli pri vpisovanju in blatijo osebe, ki pri stvari niti udeležne niso bile. Dotične osebe teh napadov seveda ne vzamejo preveč tragično in se jim le veselo smejejo, ker vidijo, kako so nemški nestrpneži divje razdraženi in bijejo okrog sebe kot obsedeni. Nas pa to ravnanje še bolj utrja v prepričanju, da smo storili prav, ker smo nastopili proti vpisovanju slovenskih otrok v nemško šolo. V vzduhu takih surovin in neotesancev, za kakršne so se izkazali Nemci v tem slučaju, mora mladina podivjati ter postati v nadlego celi družbi.

KONSTANTINOV JUBILEJ V RU-SIJI.

Peterburg, 27. septembra. Tu se je v vseh cerkvah in šolah na slovesen način praznoval jubilej milanskega edikta.

Kupujte le vžigalice: V korist obmejnim Slovincem!

Ljubljanske novice.

lj Orkester »Slovenske Filharmonije« razpuščen. V soboto se je vršil v restavraciji pri Mraku občni zbor »Slovenske Filharmonije«, ki je sklenil, orkester »Slovenske Filharmonije« za letošnje sezono razpustiti. Društvo kot tako ostane dalje. Število društvenih članov je padlo na 208. Stroški za orkester so na leto znašali okoli 67.000 K. Dolga ima društvo 12.838 kron.

lj Katehetska konferenca. V sredo, dne 1. oktobra ob petih popoldne bo prvi sestanek katehetov. Na sporedu je: a) referat kateheta A. Cadeža: »Pomen in uporaba slik pri vrstvenem pouku«; — b) do ločitev spovednih dni; c) slučajnosti.

lj G. J. Povhe, bivši član slov. gledališča v Ljubljani, je nastopil včeraj kot gost na zagrebškem dež. gledališču v opereti »Cigan baron« v vlogi »zsupana«.

lj Kapelnik »Slovenske Filharmonije« g. Hrazdira je kot II. kapelnik angažiran na hrvaško deželno gledališče v Zagrebu.

lj Football-match med Hrvatskim akademičnim športnim klubom iz Zagreba in ljubljansko »Ilirijo« se je proti vsemu pričakovanju končal s presenetljivo in sijajno zmago »Ilirije« s 4 : 1 (prva polovica 3 : 1). Ta uspeh spričo glasu, ki je šel pred gosti, je tem veselejši, ker je posledica ne toliko sreče, ki jim je bila topot vseeno milejša od zadnjic, kakor v resnici vseskozi izborna igre vseh sodelujočih. V Zagrebu poraz z 9 : 0, včeraj pa taka zmaga: To spričuje o prav velikanskem napredku! Ne da se ta jiti, da so bili Hrvatje telesno močnejši, bolj agilni, energični in brzi od Ilircev. Če pa niso dosegli nobenega gola v mrežo in boljšega rezultata, gre v prvi vrsti zasluga res izborni ilirski obrambi, katere niso nikdar tako izborno prodrli, kot Ilirci večkrat in uspešno njihovo. Boj je bil zlasti v prvi polovici jako hud; majal se je semintja, pomikal iz enega taborja v drugega, brez posebnega uspeha, dokler se ni Ilircem nekako v sredi prve igralne polovice posrečilo doseči prvi goal. In ko se je nato igra zopet nadaljevala, so ponesli Ilirci žogo kakor burja v nasprotni tabor, preden je minila ena minuta izza pričetka! Kmalu nato se posreči Hrvatom dobiti prvi goal s tem, da je baje žoga z goalkeeperjem prešla črto pod vrati, kar so pa zadaj stoječe, brezuvetne priče odločno zanikavale. No, bil je vseeno priznan. Zato so pa Ilirci v kratkem dosegli enak goal in se je prva polovica končala nepričakovano s 3 : 1. Dasi v drugi polovici na obeh straneh ni manjkalo ostrih napadov in kritičnih situacij, se nobenemu ni posrečilo doseči uspeha. Tudi je tempo vidno pojenjaval. Igra se je že nagibala proti koncu, ko so Ilirci naenkrat izborno prodrli vse nasprotne vrste in je eden izmed njih oddal goal tik izpred vrat. Igra je vodil v prvi polovici dr. Berce, v drugi pa neki Hrvat. Občinstva je bilo dokaj več nego zadnjič in je z velikim navdušenjem pozdravilo zmago domačih igralcev, ki jim želimo še mnogo takih zasluženih uspehov! — Že zadnjič smo imeli priliko omeniti prav nešportno zamenjavanje roke in noge od strani nekega Ilirca; s športnega stališča se ni čuditi, da je bilo videti Haškovec smeje sklepati roke, ko se je pri istem, sicer neoporečnem igralcu jela zopet ponavljati ista slabost. Temu se bo pač treba hitro in temeljito odvaditi! Lahko se je opazalo, da so bili Hrvatje agilnejši, vedno žogi in nasprotnikom za petami, pa tudi hitrejši. Tudi tej lastnosti se bo treba Ilircem privaditi. Včasih res malce predolgo čakajo z oddajo žoge ter dajo s tem nasprotnikom priliko, da pridejo v nevarnejšo bližino, se zberejo, uredijo vrste in se ugodneje razpostavijo. Kar se pa teka tiče, je naravno nemogoče, da bi jim kar naenkrat zrastle noge za nekaj centimetrov; vzlic temu pa bi se dalo glede teka, zlasti tehnike, vseeno še nekaj več doseči. Če primerjamo njih tek z onim Celovčanov ali Hrvatov, naredi slednji mnogo boljši utisek. Slični nedostatek je opaziti tudi pri odbijanju žoge s telesom. In to kljub temu, da so — ker mlajši — telesno šibkejši; a zdí se, da jim to »japonsko« svojstvo včasih celo koristi. Ilirska obrana je bila res izvrstna. Goalkeeper je imel prav srečen dan in je vjel prav vse žoge, ki jih je bilo sicer manj od minule nedelje, pa so bile zato tem nevarnejše. Vjel je celo 11 metrovko, ki pa ni bila videti opravičena. Neke posebneosti Ilircev ne smemo prezeti. Imajo namreč navado, da skušajo ovirati nasprotnega goalkeeperja pri oddaji žoge, s tem, da se postavljajo preden in to v prostoru tik pred vrati. To je nenavadno izvzemši nekatere slučaje, ki pridejo samiposebi, kakor se je topot dvakrat prigodilo — in v tem oziru so bili tudi podučeni od Haškovec. Brez zamere bodi omenjeno, da se je zdelo, da je bil domači vodja nekam premalo energičen; ker ima vodja absolutno pravico na svoji strani, more in mora pri popolni nepristranosti kar najodločnejše nastopati, pa najsi gre včasih energičnost preko manj važne pravice. S tem si pridobi prepotrebno avtoriteto in zaupanje vseh igralcev ter že v naprej prepreči vsak poizkus kake zlorabe njegove dobro-

hotne popustljivosti. Igralci morajo vedeti, kje je igralna črta, in ker je ta na vseh igriščih v nekaki razdalji pred gledalci, je običajna naša razvada, stati na igralni črti in celo stopati preko nje, hitro se menjajoči igra prav kvarljiva, ker jemlje igralcem pregled. Izza zadnjič so za gledajoče občinstvo res potegnili še eno črto približno 1 m od igralne, pa igralci so v umevnem zanimanju, ki jih potegne za seboj, prekoračili obečve. Zato je imel neki Haškovec povsem pravico na svoji strani, ko je proti domačemu vodji v klasični hrvaščini rekel: Kakšna Einrichtung pa je to? Ta Haškovec protest služi v dokaz, kako zelo smo imeli prav zadnjič, ko smo nasvetovali napeljavo vrvi, obenem pa naj bo v prav resen opomin društvu, da upelje absoluten red na igrišču, kajti ta je prav tako potreben za igro kakor žoga. Reditelji so postopali ponekod preveč prizanesljivo v tem oziru. Čim večji red naredi društvo, tem večji bo njegov ugled. Zlasti sedaj, ko bodo zadnji ilirski uspehi proti tako močnim moštvom, brezdvomno obrnili pozornost širših footbalskih krogov na naše društvo. Pa na koncu — zopet ta nered, to vrenje skupaj! Ni sicer manjkalo mnogih poizkusov ustavititi naval, a mladostnega, v tem oziru brezsmiselnega navdušenja ni bilo mogoče ustaviti. Čuti je bilo izgovor, češ da je drugje tudi tako. Ni res! Pri srečnejših klubih, ki imajo ograjen prostor, je naravno to nemogoče, drugod pa, kjer vladajo več ali manj podobne razmere, vlada tudi discipliniranost občinstva pa red. Šele kadar odidejo igralci z igrišča, postane isto prosto. Včeraj so Ilirci našli svoje mojstre v zaletavanju. Pri vsej nepristranosti moramo reči, da so šli v nekaterih slučajih Haškovi precej preko dopustnih mej. Običajno je, da se zakrije podobne tudi neizgovorne nepopolnosti s plaščem kulantne pozabljenosti. A prigodila sta se dva slučaja, ki jih ne gre zamolčati, in to brez najmanjšega očitavanja, ali zlovolje do gostov ali potegovanja za domače. Prvi: ko so naši prodrli obrambo, je nasprotni goalman onstran črte pod vrati vjel žogo ležeč na tleh, na njem pa dva Ilirca; tretjem pa se je posrečilo vzdržati se na nogah. Ko je ta skupina tako na tleh ležala in se je igra za nekaj trenutkov prekinila, se je naenkrat neki Haškovec brez igralnega namena zaletel v stojičega Ilirca, da se je zvrnil vznok po tleh. Čudno, da je ostal ta slučaj sploh neogranjen, a po pravilih bi moral imeti takojšnje izključenje krivca od igre za posledico. V drugem manjšem resnem slučaju je hotel ilirski goalkeeper oddati žogo nazaj v igralni prostor, pri tem pa ga je neki Haškovec udaril z roko po obrazu — ne moremo seve trdit, da namenoma, vseeno pa je tako nevarno mahanje z rokami po pravilih absolutno nedopustno.

Ij Hotel Južni kolodvor v Kolodvorski ulici je kupil g. Miklič. Hotel ne bo nikak »Deutsches Heim«. Hotelir ostane gospod Stelzer, ki bo tudi nadalje skrbel za dobro postrežbo svojim gostom.

Ij Cvetje v jeseni. Na vrtu bivšega Alojžića v Ljubljani je pritikava jablana, ki ima že več kot štirinajst dni prav lepe kobilice popolnoma razvitega cvetja. Kaj jo je tako premotilo?

Ij Našo notico, v kateri je bil v petek omenjen tudi g. Knez, popravljamo v toliko, da g. Knez dela na Kranjskem z lastnim denarjem.

Ij Radi nevarnega pretenja so v soboto prijeli in oddali deželnemu sodišču delavca v Ljubljanični strugi Petra Laznik iz št. Jurja pri Celju.

Ij Slepatica. K čevljarskemu mojstru Antonu Breclju na Sv. Jakoba trgu je te dni prišla neka približno 24letna ženska in se predstavila kot služkinja pri neki doktorski družini. Rekla je, da jo pošilja doktorjeva gospa po dva para čevljev, da jih bo pomerila in izbrala. Breclj je ženski verjel in izročil dva para novih čevljev. Ker pa ženske ni bilo nazaj, se je čevljar sam oglašil pri dotični gospi in vprašal, ako bo čevlje obdržala. Tu pa o celi reči niso ničesar vedeli. Slepatica je srednje velike postave, črnikastega obraza in črnih las; oblečena je bila v temno obleko z belim predpasnikom.

Ij Novi 20kronski bankovci so danes prišli v promet.

Ij Na dunajski konservatorij je vstopila gdca Cirila Medvedova, hčerka goriskega trgovca gosp. J. Medveda, da izpopolni svoje študije v glasbi in petju. Predizobrazba, ki jo je imela v glasbi, ji je pripomogla do tega, da je napravila sprejemni izpit.

Koroške novice.

k Na realki v Celovcu se je vpisalo 381 učencev in 4 privatisti.

k Razstavo sadja, ki se nahaja v Labodski dolini, otvorijo 11. oktobra v Volsoergu. Razstava bo trajala do 14. oktobra.

k Nesreča z revolverjem. Delavec J. Krivograd je kupil revolver in ga je kazal na Suhem vrhu svoji obitelji in svojemu tastu. Krivograd ni vedel, da je samokres nabasan. Naenkrat se je ta sprožil in zadel šestletnega sinčka, kateremu je zdravnik v

Črni odstranil kroglo, tako da je sedaj iz nevarnosti.

k Umrl je v Celovcu bivši občinski svetnik Valentin Riepl.

k Vojaško kopališče na Vrbskem jezeru so zatvorili dne 28. t. m.

k V Pliberku je umrla dne 25. t. mes. gospa Terezija Kočnik, roj. Pinter.

k Pogorela je v Velšpergu v Labudski dolini tovarna usnja Sottlischegg (akcijska družba). Škoda, ki znaša 200.000 kron, je krita z zavarovalnico.

k Napad v Celovcu. V nedeljo zvečer ob četrti na 8. uro so bili na Rudolfovici ulici napadeni bivši pekovski mojster g. Simončič, njegova soproga in njegova sestra, ko so se vračali domov, od neznanega, mladega postopaka s črnim havelokom. Napadalec je sestri g. Simončiča izmaknil ročno torbico, v kateri je imela denarnico z večjo vsoto denarja. Zlikovec je nato zbežal proti Marijanišču in ga niso dobili.

Zadnje vesti.

SRBIJA PROTI ARNAVOM.

Belgrad, 29. septembra. Srbske čete na vsej črti prodirajo proti Arnavtom in so pod poveljstvom Angljelkovića podvzele z velikimi uspehi splošno ofenzivo. Eno kolono Albancev so Srbi vjeli. Albansko glavno moč je srbska armada potisnila proti Galičniku, Črnovici in Debru. Drugo albansko četo so Srbi pri Kičevu uničili. Arnavti so zbežali, pustili na mestu pretež in municijo in puške stran pometali. Pri tej priliki so pustili na bojišču tudi štiri topove. Število proti Debru vrženih in ondi se še nahajajočih Albancev znaša 35.000. V Ljumu jih pa je udrl 25.000, med njimi okoli 3000 bulgarskih četašev. Srbska armada bo v najkrajšem času pred Debro. Srbi so vjeli bulgarskega kurirja s kompromitirajočimi depesami sofijske vlade na albansko provizorično vlado v Valoni. Iz Sofije je bilo odšlo v Albanijo 30 bulgarskih častnikov. Mobilizacija v Srbiji se gladko nadaljuje. Grki so iz Korice poslali proti Albancem eno divizijo. Armada je včeraj ponoči kampirala v Resnu, ki ga je zavzela. Vesti, da so se rezervisti pri vpoklicanju upirali, so od konca do kraja izmišljene. Niti en tak slučaj se ni zgodil.

ALBANSKE VESTI.

Valona, 29. septembra. Albanci so zavzeli Strugo, Ohrid so Srbi zapustili.

SRBIJA DELA AVSTRIJCEM TEŽAVE?

Berolin, 29. septembra. Nek tukajšnji list trdi, da delajo Srbi avstrijskim članom internacionalne komisije za določitev severne albanske meje težave, ker vlada med Srbi veliko razburjenje proti Avstro-Ogrski.

ODPOR PROTI BULGAROM V TRAKIJI.

Carigrad, 29. septembra. Pri Palasu blizu Gumuldzine je prišlo med od prebivalstvo organizirano milico in bulgarskim vojaštvom, ki je hotelo kraj zasesti, do boja in so Bulgari bili baje prisiljeni, se umakniti.

ALBANSKI TUZIJA NISO ZASEDLI.

Cetinje, 29. septembra. Arnavti Tuzija niso zasedli. Tudi o kakem uporu v Gusiñjah ni tu nič znanega.

TURŠKO-GRŠKI SPOR.

Carigrad, 29. septembra. Krogi Porte izjavljajo, da je minimum, ki ga Turčija od Grčije zahteva, to, da sprejme one določbe glede mohamedanskih državljanov, občin in vakufov, katere je sprejela Bulgarija.

PAŠIČ.

Pariz, 29. septembra. Srbski ministriški predsednik Pašić je odpotoval v Belgrad.

RUMUNSKO POSOJILLO.

Bukarešt, 29. septembra. Rumunija je s francoskimi bankami sklenila posojilo za 450 milijonov lejev.

TURŠKO - BULGARSKA POGODBA.

Carigrad, 29. septembra. Turško-bulgarska mirovna pogodba določa glede zapadne Trakije, da je turška vlada spričo odpora, ki ga prebivalstvo kaže nasproti zasedenju od strani Bulgarov, pripravljena prebivalstvu svetovati, naj se podvrže. Po podpisu miru se bo turško-bulgarska pogodba iz leta 1911 za eno leto zopet uveljavila. Obe državi priznata druga drugi glave agrarnih in industrijskih izdelkov gotove olajšave. Kar se tiče železniške zveze iz Svilena do Egejskega morja, se določa, da ostanejo v veljavi dosedanje norme, ker meja železnice preseka. Turčija priznava Bulgariji pravico, da sme na obstoječi železniški zvezi prevažati tudi čete, orožje in municijo. To ima trajati deset let, ker se ima v tej dobi zgraditi nova železniška zveza tako Bulgarije kakor Turčije z Egejskim morjem.

SULTAN BOLAN.

Carigrad, 29. septembra. Zdravstveno stanje sultanovo je veliko opasneje nego se oficijelno priznava.

AVDIJENCE PRI CESARJU.

Dunaj, 29. septembra. Cesar je sprejel v avdijenci grofa Berchtolda, Bilinskega in poslanika v Atenah barona Brauna.

KRAVALI V GRADCU.

Gradec, 29. septembra. Včeraj je zboroval tu kmečki shod, na katerem je govoril vitez Hohenblum. Istočasno so pa zborovali tudi socialni demokrati in protestirali proti carini. Nato je več sto socialistov odšlo na kmečki shod in je prišlo do pretepa. Končno je policija socialne demokrate odstranila. Kmečki shod je nato sklenil resolucijo v zmislu carine, kakor jo zahteva Hohenblum. Hohenblumu so socialisti, ko se je odpeljal na južni kolodvor, klicali: Abzug!

RUSKA VOJNA LADJA »GENERAL PAPIKOV« SE POTOPILO.

Peterburg, 29. septembra. Ruska vojna ladja »General Papikov« je zadel na skalo in se potopila.

JAPONSKO-KITAJSKI SPOR REŠEN.

Nanking, 29. septembra. 800 kitajskih vojakov z zastavo republike je došlo pred japonski konzulat, se postavilo v pozor in salutiralo. S tem je konflikt z Japonsko rešen. Anglija je dosegla, da se je Japonska s tem zadovoljila.

NEMIRI V AMERIKI.

New York, 29. septembra. V državi Missisipi je prišlo do nemirov proti zamorcem, ki so baje streljali na belokožce. Mnogi baje zamorce linčala in pobesila. Došlo je vojaštvo, da napravi red.

PITJE PIVA NA ČEŠKEM NAZADUJE.

Praga, 28. septembra. Društvo pivovarniške industrije je na svojem današnjem obnem zboru izjavilo, da se je na Češkem, odkar so uvedli novo deželno doklado na pivo, izpilo 30 % do 40 % manj piva kakor prej.

PRIPOROČLJIVE KNJIGE.

Na hrvatsko-slovenskem katol. shodu v Ljubljani so razni govorniki opetovano priporočali gojitev apologetike: spisanje apologetskih sestavkov ter govore in predavanja, s katerimi se bo utrjevalo versko prepričanje in izpolnjevala verska izobrazba. Podlaga in vir takim kratkim in poljudnim sestavkom ter predavanjem pa mora biti sistematična, znanstvena apologetika, dogmatika, etika in cerkvena zgodovina. A kje dobiti takih knjig, spisanih v domačem narodnem jeziku? Ni jih treba šele iskati ali na novo spisovati. Slovenci jih že imamo, samo da jih premalo poznamo, še manj pa naročamo in čitamo ter izkoriščamo. Zakaj? Zato, ker so šolske knjige. Otrsimo se tega predsodka, da naj šolske knjige kupujejo, čitajo in se jih uče samo šolarji dijaki. Morda velja to o drugih šolskih knjigah; ne velja pa o naših veroučnih knjigah; za srednje šole. Jako porabne so tudi izven šole. Vsak izobraženec, ki mu je mar po globitev verskega znanja in utrditev prepričanja, zlasti pa vsak duhovnik, ki želi najti primerne tvarine za apologetike in druge verske govore bodisi v cerkvi, bodisi v izobraževalnih društvih, naj si omisli sledeče knjige:

1. Dr. Iv. Svetina: Katoliški verouk za višje razrede srednjih šol. Prva knjiga: Resničnost katoliške vere.

To je popolna apologetika, jasna, pregledna, spisana tako, da je vsakemu izobražencu lahko razumljiva tudi brez šolske razlage. Govornik najde v njej tvarino za najlepše cerkvene govore in društvena predavanja; o zgodovinski verodostojnosti sv. pisma, o božanstvu Jezusa Kristusa, o svetih mučencih, o prenovitvi sveta po krščanstvu, o katoliški Cerkvi i. dr. Treba mu je le posamezne odstavke oratorično poživiti, pa se niti poznalo ne bo, da so vzeti iz šolske knjige.

2. Dr. Gr. Pečjak: Katoliški verouk za višje razrede srednjih šol. Druga knjiga: Resnice katoliške vere.

3. Dr. Gr. Pečjak: Katoliški verouk za višje razrede srednjih šol. Tretja knjiga: Življenje po katoliški veri.

Te dve knjigi, ki se dobata tudi skupaj vezani, podajata katoliško dogmatiko in etiko, deloma sicer v nekoliko težji obliki, a tako temeljito in precizno, da bi v nemški literaturi zamaš iskali boljših veroučnih knjig za srednje šole. Kateri izobraženec in zlasti duhovnik ne bo z veseljem in zanimanjem proučeval takih knjig?

4. Dr. Ant. Medved: Zgodovina katoliške Cerkve.

Kakor pisatelj ognjevit in z navdušenjem nastopa kot govornik, tako je tudi njegova knjiga polna življenja, navdušujoča za lepoto svete katoliške Cerkve. Govornik, kateri išče n. pr. tvarine za letošnje sveto leto, čitaj preganjanje kristjanov in končno zmagao krščanstva nad poganstvom, pa ima lep cikel primernih govorov.

5. Dr. Iv. Svetina: Katoliški verouk za realko, učiteljske

in dekliški licej. Prva knjiga: Verske resnice.

To je po prvi in drugi gimnazijski veroučni knjigi sestavljena apologetika in dogmatika, ki obsega v krajši in lažji obliki, kar je bistveno potrebno, da se versko prepričanje umstveno utrdi in versko znanje razširi. Neki izobražen lajik (zdravnik), ki je to knjigo prečital, se je izrazil: »Kritika je knjigo pohvalila, pa še premalo. Ne bi bil verjel, da je mogoče tako jasno in v tako lepem slovenskem jeziku obravnavati tudi težke reči, kakor so n. pr. dokazi o bivanju božjem, o neumrljivosti človeške duše, nauk o presveti Trojici i. dr.« Neki cerkveni govornik pa je po tej knjigi povzel cikel cerkvenih govorov: »Šest temeljnih resnic«, in preprosto ljudstvo je govore z velikim zanimanjem poslušalo. To knjigo naj bi si omislili zlasti slovenski učitelji in učiteljice, ki se v tej obliki verouka še niso učili, kakor tudi sploh slovenski in morda tudi hrvaški izobraženci in izobraženke, katerim bi se prve tri knjige zdele pretežke ali preobširne. Tudi za knjižnice izobraževalnih društev je ta knjiga primerna.

Vse te knjige se dobivajo v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani v platno vezane po 2 K 80 h, le »Zgodovina katoliške Cerkve« stane 3 K.

Naj bi se vse te knjige ne trgale le po šolskih klopih, sicer pa zaprašene ležale po skladiščih »Katoliške Bukvarne«, marveč naj bi se vsestransko izkoriščale.

Tega priporočila nismo napisali le kot golo reklamo za »Katoliško Bukvarno«, ampak zato, ker želimo, da bi se resolucije katoliškega shoda tudi praktično izvajale. Zato prosimo, naj te vrstice ponatisnejo tudi drugi naši in morda tudi nekateri hrvaški časniki.

Po svetu.

Zopet uspeh policijskega psa. V prvi polovici t. m. je bila kočarju E. Matousku v Postrehnovi pri Zabregu ukradena obleka in perilo v skupni vrednosti za 195 K. Ker se ni moglo dognati, kdo je bil neljubi gost pri imenovanem kočarju, so dobili iz Zabrega policijskega psa. Privedli so ga čez dva dni po tatvini na lice mesta in mu dali povohati pipo, ki jo je bil tat tam pozabil. Toliko da je pes povohal pipo, jo je takoj ubral po poti naravnost proti vasi Sudkov. Tu je hitel v hišo slikarskega mojstra Janeza Karasa, pri katerem so bile ukradene reči v istini najdene. Nato je bil Karas oddan sodišču.

Težave Abdul-Hamidovega kuharja. Neki bivši kuhar eksultana Abdul Hamida, po rodu Rus, pripoveduje, kako težka je bila njegova služba. Predvsem sovraštvo in spletke številnih lenuhov, ki so bili zbrani krog sultana in so mrzili vsakega tučja in novega uslužbenca. Prvi pokuševalec jedil ga je imel posebno na piki in kuhar je bil v vedni nevarnosti pred njegovim sovraštvom; saj bi bilo le treba, da bi bil pokuševalec izjavil, da mu je bilo slabo po jedeh, pripravljenih za sultana, pa bi bil kuhar izgubljen. Vendar se je Rus skozi vse nevarnosti nekako srečno preril. Njegova služba je bila silno naporna; vsako jutro je moral pripraviti štiri različne zajutroke: turški, grški, francoski in albanski, vsak po 12 jedi. Da je delo o pravem času dovršil, je moral zjutraj ob treh vstajati. Časih pa sploh ni šel nič spat, da si je za sultana kao novo jed izmislil.

Vzgoja angleških princev. Angleški kralj je odločil, da se njegov najstarejši sin, princ Edvard valeski, vpiše na Oxfordsko univerzo, da dokonča svoje nauke. Kralj je glede njega naročil posebno strogo, ker se princ po njegovem mnenju preveč zanima za nogometni šport. Drugi sin, princ Albert, je kot navaden mornar vstopil v vojno mornarico; tretji sin, princ Henrik, pojde v etonsko šolo in najmlajši sin, princ John, ki je nekaž bolehen, pojde čez zimo na jug, da si utrdi zdravje, potem pa v etonsko šolo. Kralj je odredil, da nobeden njegovih sinov ne sme uživati nobenih predprav.

Skrb angleške vlade za prodajalko v trgovinah. Angleška vlada je izdala postavo, v kateri je pod obšutno kaznijo zapovedano trgovcem, da dovolijo svojim prodajalkam večkrat na dan, da nekaj časa sede. Postava zapoveduje, da mora biti v prodajalni za vsake 3 prodajalke 1 stol.

Trgovec s prešiči za časopisje. Peštanski list »Egyertetes« je prišel v take gnotne težave, da je imel v kratkem nehati izhajati. Te dni pa se v uredništvu nenadoma pojavi rešitelj v osebi trgovca s prešiči, Bimbota. Mož je izjavil, da on in njegova družina čitajo »Egyertetes« že 50 let in vso svojo vednost zahvaljujejo njemu. Zato ne more dopustiti, da bi list propadel in ga hoče financirati. Ko bi le bilo na svetu kaj več tako idealnih in hvaležnih čitateljev!

Kaj vse napravi slaba vest. Te dni je iz Časlave v Prahu prišel vlakom mesar-

ski pomočnik Karl Dvořák. Na kolodvoru stopi k njemu nek moški in ga ostro nagovori: »Vi ste krojaški pomočnik?« »Ne, odgovori Dvořák, »a jaz sem mesarski pomočnik.« »Aha, že vem, vi ste imeli neko reč s svojim gospodarjem, kaj ne?« »Hm, da, neka majhna diferenca je bila, a tega je že dolgo.« »Nič dolgo« in nič preveč ne govorite, marveč pojdite z mano; jaz sem detektiv. Takoj mi dajte svoj denar, da ga shranim.« Dvořák je ubogal, dal neznanecu svojih 16 K in šel z njim do policijskega ravnateljstva. »Semkaj pridite jutri zjutraj ob 9. uri; ako se izkaže, da ste nedolžni, dobite svoj denar takoj nazaj.« Nato je neznanec izginil. Naivni Dvořák se je drugo jutro res podal na policijo po svoj denar in ondi povedal, kako in kaj mu je prejšnji dan velel »detektiv«. Na policiji pa o »detektivu« seveda niso nič vedeli, pač pa so se začeli zanimati za Dvořaka in res so našli zabeleženega radi neke male tatvine. Moža so seveda takoj pridržali.

Demokratizem zmaguje tudi v kuhinjski umetnosti. Kuhar nekega velikega berlinskega hotela in velik strokovnjak piše v »Dami«, da se je na kuhinjskem polju začel prevrat v prilog solidne priprave. Predvsem se to kaže v tem, da se začnejo posamezne jedi imenovati tako, da vsak takoj vé, za kakšno jed gre, ne pa kakor doslej, ko so se jedi imenovala po iznajditeljih: à la Caruso itd. Tudi jedi same se že vedno bolj priproste in lahko prebavljive. Veliko veljavo imajo zelenjadne prikuhe, solate in sadje. Preje tako priljubljeno umetno okraševanje jedi se na čeli črti odklanja; ljudje polagajo vso važnost na dobroto jedi same — za dvomljive okraske jim ni. Svet postaja pametnejši!

100.000 kron v eni noči zaigral je te dni v Pešti posestnik Karl Bybo.

Bogat lov na tunine. Bakarski ribiči so nalovili toliko tunin, da so najeli parnik »Pola«, ki je velik del rib prepeljal v Benetke. V Bakru in Bakarcu je tunina po 60 vinarjev kilogram!

Junak izza Custozze. V Szatmaru na Ogrskem je te dni v 81. letu starosti umrl vpokojeni major Josip Braumberger, ki je pri Custozzi kot navaden infanterist rešil en bojni prapor in bil za to takoj na bojnem polju imenovan za poročnika.

Radi politike razdelil hčeri. Nedavno umrl newyorški župan Gaynor, ki je zapustil poldrug milijon dolarjev premoženja, je v svoji oporoki določil, da dobijo njegovi najstarejši hčeri samo po 1000 dolarjev, ker sta se poročili z njegovima političnima nasprotnikoma.

Iz slovanskega sveta.

Spomenik moravskega svetnika na Dunaju. Preteklo nedeljo so na Dunaju slavnostno odkrili spomenik leta 1909. za svetnika proglašene Klem. Mar. Hofbauerja, recte Dvořaka. Spomenik stoji v vzhodni apsidi minoritske cerkve in je delo akademijskega kiparja Rainerja. Na dva metra visokem mramornem podstavku stoji bronasto svetnikovo oprsje. Cesarja je pri odkritju zastopal nadvojvoda Peter Ferdinand. Slavnosti so se udeležili nadškof dr. Piffl, naučni minister vitez Husarek in mnogo društev.

Velika brezposelnost na Češkem. Rezervisti na Češkem zastoj iščejo služb. Samo v Karlovih varih je sedaj nad 1000 moških delavcev brez dela. V Karlovih varih se letos ni skoro nič novega zidalo.

Iz ruskega učenega sveta. Letos v dneh od 15. do 28. oktobra bo slavilo Carsko društvo prijateljev prirodnih ved, antropologije in etnologije, spojeno z moskovskim vseučiliščem petdesetletnico svojega obstanka. Ustanovljeno s pičlim številom učenjakov, med katerim so bili vseučiliški profesorji Davidov, Bogdanov, Popov i. dr., je Carsko društvo vedno rastlo in napredovalo. Prvotno se je delilo društvo v tri odseke: v prirodnoznanstveni, antropološki in etnografski odsek. V teku let pa se je prvi odsek razdelil v oddelke za fiziko, zoologijo, botaniko, kemijo, geografijo, fiziologijo, bakteriologijo in geologijo. Danes obstoji društvo iz dveh odsekov in 8 oddelkov, ne včevši posebnih komisij. Odseki in oddelki delajo z vno, kar dokazuje 126 zvezkov »Društvenih Izvestij«, poleg mnogih časopisov in revij, pravilno izdanih o vseh rečenih strokah. Na društvene stroške je bilo odpravljenih nekaj znanstvenih ekspedicij, ki so proučevale razne pokrajine ruske države. Pri tem znanstvenem popotovanju so nabrali toliko zanimivih predmetov, da niso napolnili samo dosedanjih muzejev, ampak tudi nove muzeje, ki so bili zgrajeni ob podpori Carskega društva, med katerimi moramo omeniti etnografski muzej Rumjanceva. V vzpodbudo mladih učenjakov je ustanovilo društvo ustanove in deli zlate in srebrne kolajne. Ni nam treba posebej omenjati znamenite knjižnice, ki je društvenim članom v poljubno porabo. Ali eno društveno delavnost moramo v misel vzeti. To je propaganda in populariziranje ved. V to

svrhu prireja Carsko društvo javne seje, konference, razstave in predavanja. Ze ta površni pregled delovanja priča jasno in glasno, kako odlična institucija je rečeno društvo za kulturni razvoj Rusije.

Madžarska pravica. Pri sodišču v mestu Rabu je bilo najdenih sto nerešenih razsodb. Dognalo se je, da ni bilo l. 1911. od vseh razsodb 223 rešenih. Od razsodb iz l. 1912. jih je bilo 849 založenih, ravnotako jih je bilo vmes mnogo zastaranih. Ponajvečkrat gre za denarno kazen in pa za apelacijo.

Bilanca Društva moravskih upodabljalnih umetnikov. O krasni umetniški razstavi v Hodoninu, katero so si ogledali poleg Avstrijev tudi tujci, namreč: Nemci iz rajha, Francozi, Angleži in dr., smo že parkrat poročali. Moralni uspeh je bil nadvse pričakovanje, no pa tudi v materialnem oziru se lahko govori o uspehu. Razstavo je obiskalo nad 10.000 ljudi. Od razstavljenih predmetov je bilo prodanih 40 za skupno ceno 18.000 K. Nekaj najboljših del je kupilo naučno ministrstvo ter tovarnar in župan B. Redlich za prihodnjo galerijo v umetniškem domu. Čisti dobiček razstave znaša okroglih 5000 K. Rečeno Društvo moravskih umetnikov je imelo v zadnjem letu 28 sodelujočih in 763 podpornih članov. Stroški za umetniški dom znašajo 135.702 kroni in so že do polovice pokriti, kar je vsekakor veselo dejstvo. V pokritje stavbenih stroškov so dobili moravski umetniki državno podporo in darov od podpornih članov v znesku 59.750 K. Največ sta darovali Občinska posojilnica v Hodoninu, namreč 5000 K, in Kontribučenska hranilnica, ki je prispevala s 3000 K. Tudi Scotus Viator, znani angleški učenjak in zagovornik ogrskih Slovkov proti Madžarom in njegova žena sta med podpornimi člani. Scotus Viator je namreč daroval 500 K, njegova žena pa 100 K.

Hrvatje na Novi Zelandiji so začeli izdajati tednik »Zora«, ki izhaja v Aucklandu. Geslo listu je: Obdržati pravice in dvigniti slovo slovanskega naroda. Urednik in upravitelj je G. L. Scansie, rojen v Sumartinu na otoku Braču.

Avtomobilska kuhinja ruskega carja. Ruski car Nikolaj II., ki se sedaj s soprogo in otroci mudi v Livadiji, porablja lepo jesensko vreme za daljše izlete po slikovitih krimskih pokrajinah. Da bi bila carska družina tudi na izletih popolnoma neodvisna, si je dal car napraviti avtomobil z urejeno kuhinjo in drug avtomobil za služabništvo; ta avtomobila spremljata družino na njenih izletih. Na kuhinjskem avtomobilu se nahaja ognjišče na pet plamenov, ki se kuri z alkoholom; ognjišče ima tudi kotel za vodo. Na avtomobilu je dalje omara z ledom, dalje omara za srebrno posodje in orodje za 12 oseb, zložljiv šotor z enako mizo in 12 stoli. Na avtomobilu za služabništvo je prostora za 10 oseb, dalje shrambe za živež, vino itd. Če treba, se avtomobil izpremeni v carjevo spalnico in se nahaja na njem priprosta poljska postelja. Izvzemski izletov živi carska družina v Livadiji popolnoma tiho in skromno.

Novi uspeh šlezjskih Čehov. V minulih dneh so se vršile v Jilovcu občinske volitve. Volitve, ki so se vršile pred enim letom, so bile razveljavljene, ker so bile Nemcem premalo po volji. Letos so se na dejali Nemci zase boljšega izida. Ali Čehi so storili svojo narodno dolžnost in so zmagali v obeh razredih — v Jilovcu sta namreč samo dva volilna razreda — s pretežno večino glasov. Ta češki uspeh je tem pomenljivejši, ker se je že menilo, da je Jilovec za Čeha toliko kakor izgubljen. Zadnje volitve so pa pokazale, kaj se s smotrenim in neumornim delom doseže.

Čeh veleposestnik na Balkanu. Češki »Narodni svet« je dobil poročilo iz Amerike, da je Karel J. Vopička, lastnik veleposlanika ameriških Združenih držav pri kraljevskih dvorih na Balkanu. Novi veleposlanik je bil rojen v Dolnjih Hbitih pri Pribramu na Češkem.

Stolipynov spomenik v Kijevu. Dan po obletnici Stolipynove smrti 19. t. m. je bil odkrit umorjenemu ruskemu državniku spomenik v Kijevu. Slavnosti so se udeležili ministrski predsednik Kokovcev z vsemi člani kabineta in sveta vred, državni dostojanstveniki in odposlanci monarhijskih in nacionalističnih strank. Kijevski patrijarh je imel službo božjo, na kar je v carjevem imenu položil na spomenik srebrn venec generalni pribočnik kn. Kocubej. V imenu ministrskega sveta je imel slavnostni govor ministrski predsednik Kokovcev, v imenu dume pa Rodzjanko.

Gospa Ottilija Malybrot - Stielerjeva. Kakor se poroča iz Tegernsee na Bavarskem, je tam umrla nemška pisateljica Ottilija Malybrot - Stielerjeva, znana navdušena prelagateljica čeških pesnikov, zlasti Zeyerjevih del, na nemški jezik. Rojena je bila 1836. leta kot hčerka portretista Jožefa Stielerja. Prelagala je iz Mache, Jablonskega, Heyduka, Halka, Pflegra, Nerude, Hrasnohorske itd., a največ iz Zeyerja.

Preganjanje Slovkov. Ogrska vlada, kateri je razvoj slovaškega denarnega trga

trn v peti, je dala uradno zapreti zavod osrednje banke v Mihalovcih. Povod: Uradni prostori so baje vlažni in škodljivi zdravju uradnikov in občinstva. Pripomniti moramo, da stoji hiša, v kateri posluje zgoraj imenovani denarni zavod, že več let in so v njej ljudje skozi leta in leta brez ovire stanovali.

KNJIGOTRŽIVO.

Slovar, laško-slovenski za šolo, potovanje, branje in kupčijo. Sestavil dr. Josip Valjavec.

Ta tako dolgo pogrešani in nujno potrebni slovar izide v najkrajšem času v zalogi »Katoliške Bukvarne«. Slovar je sad dolgoletnega truda in je vsestransko dovršen; setvil ga je večak, ki že več let poučuje italijansčino.

Slovar je zelo obširen, a ima, ker je tiskan na tankem papirju in z izredno finimi, nalašč za ta slovar naročenimi črkami, zelo priročno obliko. Sploh je slovar, ki vsebuje tudi obširno frazeologijo, jezikovno in stvarno na višku. Za ta slovar se bodo gotovo zanimali vsi sloji.

Da zadošča slovar tudi v tehničnem oziru vsem modernim zahtevam, dokazuje dejstvo, da se je tiskal z vsemi pripomočki moderne tehnike in je zahtevalo to delo nad eno leto časa. Pri vsem tem pa znaša prodajna cena za broširan izvod samo 3 K za vezan 3 K 80 vin.

KATOLIŠKA BUKVARNA V LJUBLJANI.

Učenec

poštenih staršev se sprejme takoj v papiro trgovino. Ponudbe na upravništvu »SLOVENCA« pod št. 2994 — Učenec.

Išče se v Ljubljanski okolici 2997

soba s kuhinjo

Ponudbe pod št. 2997 na upr. Slovenca.

Brez vsakega drugega obvestila.

2990

Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naš iskrenoljubljeni in nepozabni soprog, oče, brat in stric, gospod

FRANC LENČE

posestnik in gostilničar

danes, dne 29. septembra, ob 2. uri ponoči, po dolgi, mučni bolezni, prevaden s sv. zakramenti za umirajočega, v 66. letu starosti mirno v Gospodu zaspal. Pogreb blagega rajnega bode v torek, 30. t. m., ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Kleče št. 10, na župno pokopališče v Stožicah.

Sv. maše se bodo brale v domači župni cerkvi sv. Kencijana.

Blagega pokojnika priporočamo v pobožno molitev in blag spomin.

Kleče, dne 29. septembra 1913.

Kristina omož. Pipan,

Feliks Lenče,
sin.

Jernej Lenče,
brat.

Mici Lenče,
hčeri.

Marijana omož. Mrhar, Doroteja omož. Hvasija,
Jera omož. Hvastja, Frančiška omož. Gams, Terezija Lenče,
sestre.

Kupim ali vzamem v najem

srednje veliko trgovino poljubne stroke (izvzemši špecerije) v Ljubljani. Eventuelno se udeležim pri večjem podjetju. Obširne ponudbe pod »LAIBACH« W. J. 7758 na RUDOLFA MOSSE, DUNAJ, I. Selterfätte 2.

2952

TRAJNO DELO

dobi mnogo delavcev in delavk pri podjetniku ANDREAS ŠULIGOI v Trbovljah. (Stajersko) in v Kočevju (Kranjsko)

Plača: za moške od 16 do 40 leta starosti 3 do 3'40 K na dan
za ženske od 17 do 40 leta starosti 2 do 2'30 K na dan

V akordu zaslužijo moški tudi čez pet kron in ženske tri krone in čez na dan. Delo je deseturno.

2985

Pri demoliranju deželne, nekdanje **Pogačnikove hiše** v Salendrovi ulici (Breg) je naprodaj vsakovrsten

stauben material
strešna in zidna opeka
stavben les
kamenje za nasipanje
(šuta) itd.

Povpraša se na licu mesta.

Razne stvari.

Nov gospodinjjski način v mestih.

Danes, ko se v celokupnem gospodarstvu uveljavlja obrat v velikem, se mnogi zavzemajo za misel, da se tudi domače gospodinjstvo v mestih postavi na isto podlago. Velike skupne obednice in prehranjevanje v gostilnah in restavracijah se ni obneslo, ker dotična hrana ni prvovrstna, vrhu tega se mnogo stroši za pijačo; posebno neugodno je pa zahajanje med mnoge tuje ljudi, v neprijetno gostilniško ozračje in šum. Sedaj gre za drug načrt: za hiše z eno samo kuhinjo, v kateri se kuha za vse stranke, ki stanujejo v hiši. V taki hiši so večja in manjša stanovanja za družine, ki so vsako zase popolnoma ločena. Stanovanja obstoje zgolj iz praznih sob; kuhinjski prostori, prostor za služkinjo in kopalnica odpadejo. Ostane samo dosedanja jedilna shramba kot kuhinjska rezerva. Iz skupne kuhinje se dviga hrana na dvigalu naravnost v posamezna stanovanja. Po isti poti se pošlje nazaj v kuhinjo umazana posoda. V vsakem nadstropju je za stranke na razpolago po ena kopalna soba. Poleg centralne kuhinje je jedilnica za tiste, ki raje v družbi obedujejo. Tako centralno gospodinjstvo ima zelo znižati stroške. Ako je v hiši 20 stanovanj, odpade 19 kuhinj, 10 sob za posle, 17 kopalnic, 19 šedilnikov. Namesto dvajset služkinj jih zadostuje 5. Veliko se prihrani na kurjavi. So pa še ugodnosti: Družinski oče lahko natančno proračuna svoje izdatke; žena, ki je zaposlena izven doma, je rešena vsake skrbi za gospodinjstvo. Vdove in penzionisti, katerih žene si tudi žele pokoja, najdejo tu prijeten dom. Jeza s posli odpadke. Hrana je dobra, domača. Vsak lahko obeduje, kadar mu je ljubo; jedila si na jedilnem listku izbere prejšnji dan. Ako katera gospodinja želi, lahko pospravlja svoje stanovanje sama. Drugače se kuha, pere in snaži za vse skupaj. Ni dvoma, da bi tako skupno gospodinjstvo bilo dokaj ceneje, nego dosedanj način in bi mnogim družinam in posameznikom v mestih jako prav prišlo. Ustanovitelj tega načrta je bivši šolski ravnatelj Oto Fick v Kodanju, ki je ondi že leta 1908 ustanovil tako vzorno hišo za 25 družin. V Berlinu se je ustanovila posebna družba za zgradbo takih hiš; 1. aprila letos je že otvorila 6 hiš, 1. oktobra letos jih otvori še 6. Enako podjetje snujejo v Gradcu.

Židje na Ogrskem. Nikjer na svetu se menda židom ne godi tako dobro, kakor ravno na Ogrskem. Glasom ogrskega učnega ministrstva je na Ogrskem 416 židovskih šol, v katerih poučuje 832 židovskih učiteljev nad 33.000 židovskih otrok. Je sicer 94.000 šolobveznih židovskih otrok na Ogrskem, pa so tako raztreseni, da jih ni mogoče zbrati v židovske šole. Država prispeva za židovske šole letno 558.889 K. Tu pa niso všeti židovski visokošolci, katerih je skoro polovica.

Plesalka kot žena. Slavna plesalka Saharet se je minuli mesec v drugo poročila, in sicer je bil topt srečni mož ameriški bankir Frantzius. Bankir se je s svojo ženo nastanil v razkošno opremljenem domu v Čikagi. Zakonska sreča je bila pa silno kratka: že tekom prvega meseca je Frantzius spoznal, da ga žena vara z drugimi ter je takoj vložil tožbo na ločitev. V prvem zakonu je bila plesalka poročena z nekim gledališkim agentom, a se je zakon istotako kmalu razdrl.

Podraženje krzna v zadnjih 30 letih. V letopisu belgijske družbe za kolonialno raziskavanje se nahaja pregled cen za krzno v zapadni Kanadi od leta 1880. do danes. Vse vrste krzna so se silno podražile, ker je v poštevi prihajajoča divjačina marsikod že popolnoma iztrebljena in morajo lovci prodirati vedno višje proti severu. Medvedova koža, ki je stala pred 30 leti 30 K, stane danes 120 K; kunina koža je stala 20 K, danes stane 80 K, bobrova 4 K, danes 28 K, risovo krzno je desetkrat dražje (24 K), ravno tako pižmovo, ki stane 200 K, hermelinovo in pižmove podgane krzno se je 15krat podražilo (po 4 K kos), vidrino celo za 50 odstotkov in stane 200 K. Vse te cene so samo povprečne in se plačujejo iz prve roke. Tudi lisčje krzno se je izdatno podra-

žilo, najbolj ono črne lisice, ki je danes stokrat dražje; nedavno se je ena sama taka koža prodala za 10.000 kron. Za živlmi s tako dragocenimi kožami kmalu ne bo nikake sledi več, ker lovci silno preže nanje.

Rast človeškega telesa. Kakor rastline ima tudi človek svoje letne čase, ko raste najbolj, najmanj, oziroma nič ne raste. Najhitreje raste človek spomladi od aprila do junija, njegova teža se pa v tem času najmanj dvigne. Ravno nasprotno se godi od avgusta do novembra in od decembra do aprila rast popolnoma miruje. Pa tudi čez dan se kažejo tako pri otrocih kakor tudi pri odraslih, katerih razvoj je že zaključen, razlike v razmerju velikosti. Ker ima naše telo do trideset členkov (sklepi), ki so izredno raztegljivi, nam to razjasni, da je človek zjutraj, ko vstane iz postelje, nekaj višji nego zvečer. Ponoči namreč, ko ležimo, telo počiva, vretenca so razbremenjena, ker jim ni treba nositi teže telesa, ter se lahko razširjajo. Mechel pravi, da znaša razlika v telesni velikosti med jutrom in večerom 5 cm, nekateri drugi pa so mnenja, da samo 2 cm. So pa tudi zunanji vzroki, ki vplivajo na rast telesa. Tako n. pr. mraz jako zadržuje rast, kar vidimo na Japoncih in Eskimih, ki so vsi izredno nizke postave. Tudi malarija povzroča zastajanje v rasti, zlasti če se ji pridruži še nezadostno hranjenje. Dognalo se je, da je revno prebivalstvo v močvirnih pokrajinah na Sardiniji jako nizke rasti; posamezniki dosežejo največ visokost 135 m. Tudi razne druge bolezni vplivajo neugodno na telesno rast, istotako žanitve med sorodniki in pa velika starostna razlika med zakonci. Da je zlasti tudi alkohol sovražnik normalnega telesnega razvoja, je itak splošno znano. Sploh je telesna rast zelo odvisna od zunanjih življenjskih razmer, ki jo ne-le zadržujejo, marveč tudi pospešujejo, če so ugodne. Tako n. pr. dajeta 16. in 18. pariški okraj, kjer prebivajo premožnejši prebivalci, najboljše vojaške novince. Vendar je pa najodločilnejši le vpliv plemena. Tako vidimo n. pr., da so ravno v zelo mrzlih skandinavskih deželah doma veliki Evropejci. Tudi Rusi, Angleži in Nemci so večinoma zelo postavni ljudje. Kar se tiče Italije, so prebivalci Pijemonta, Lombardije in Benečije neprimerne večji nego južni Italijani. Lombroso pravi, da je visoko rast Benečanov pripisati primesi slovanske krvi, kakor je v mnogih krajih Romangne pripisati to gotskemu vplivu in sassarski prebivalci imajo svojo postavnost zahvaliti katalonskemu poreklu. Lombroso opozarja obenem na velik vpliv talnih razmer; tako je n. pr. na Francoskem najti v rasti najbolj zaostalo prebivalstvo v pokrajinah, ki imajo kamenita in peščena tla. Pa ne samo ljudje, marveč tudi živali so v svojem razvoju zelo podvržene posebnim krajevnim vplivom. Tako n. pr. dosežejo konji, ki v Vetlinu in Vergamu majhni ostanejo, v Milanu in Vidmu prav izdatno velikost. Arabski konj postane na Sardiniji tekom kratkih generacij majhen in glava se mu podaljša; mali jütlandski voli se pa na Holandskem razvijejo v prave velikane. Splošno je pri domačih živalih opazovati, da so v goratih deželah majhne, v ravninah pa velike. Največji ljudje izven Evrope prebivajo v Novi Zelandiji in v Ognjeni deželi.

Cerkvena glasba za mesec oktober, posvečen Kraljici presv. rožnega venca.
Foerster Ant. 12 Marijinih pesmi za mešan zbor. Part 1 K 80 h, gl. po 40 h.
Gerblč Fr. Slava Nebeške Kraljice. 20 Marijinih pesmi za mešan zbor. Part. 3 K, glasovi po 60 h.
Sattner p. Hugolin. Šmarnice. 18 Marijinih pesmi za mešan zbor. Part. 3 K, glasovi po 50 h.
Premrl Stanko. 12 Marijinih pesmi za mešan zbor in orgle. Part. 1 K 80 h, glasovi po 50 h.
Hribar-Premrl. Slava Brezmadežni. Zbirka mešanih moških in ženskih zborov. 1 K 20 h, vez. 1 K 80 h.
Hladnik Ign. 16 Marijinih pesmi za mešan zbor. Part 1 K, glasovi po 20 h.
Gerblč Fr. Slovenska maša v čast sv. Frančišku Serafskemu (4. oktobra). Part. 1 K 20 h, glasovi po 20 h.

Faist Dr. A. Marijine pesmi za mešan zbor. Part. 1 K 80 h, glasovi po 25 h.
Premrl Stanko. 100 Praeludia organi. Zbirka orgelskih preludijev. 3 K 80 h.

Foerster Ant. Pred in poigra za orgle po motivih cesarske pesmi. 60 h. (Zelo porabna skladba pri cesarskih mašah, kakor dne 18. avgusta in 4. oktobra.)

Foerster Ant. »In me gratia.« Ofertorij za rožnovensko nedeljo, dvoglasno z orglami. Part. 30 h.

Grum Ant. V ponižnosti klečimo in pet Marijinih pesmi za mešan zbor. Part. 1 K.

Haggard, Dekle z biseri. Povest iz Neronove dobe. Cena 2 K 20 vin., vez. 3 K 20 vin. — Izkušnja nas uči, da so najboljši romani in sploh najkрасnejši pripovedni spisi vseh slovstev zajeti iz prvih časov krščanstva, katerim mora tudi najbrezvernejši pisatelj priznati vzvišenost nad vse dogodke, kar jih je tekom tisočletij zabeležila zgodovina. Ta velika doba — takorekoč viteška doba vsega človeštva — kajti nobena druga še ni porodila toliko junakov iz nesebične požrtvovalnosti, — nudi pisatelju najboljšo priliko, da spiše veliko delo. Ravno med temi krasnimi deli zavzema naša povest »Dekle z biseri« eno najodličnejših mest.

Vstaja Škenderbegova. Škenderbeg je vzor krščanskega junaka, ki gori domovinske ljubezni in se ne straši nobenih žrtev in bojev, da reši svoj narod. Baš sedaj, ko vre mogočno narodno gibanje med slovenskim ljudstvom, se bo ta povest brala z velikim veseljem in vplivala navduševalno.

Alešovec, Kako sem se jaz likal. Povest slovenskega trpina. 3 zvezki à 1 K 20 vin., vez. à 2 K.

Alešovec nam v tem delu kaj lepo opisuje zgodovino svoje umstvene in srčne izobrazbe, začeni pri najprvotnejših začetkih v domači hiši. Alešovec ni treba našemu ljudstvu še posebej priporočati. Njegovi spisi so ena najznačilnejših prikazni na polju slovenskega pripovednega slovstva. Odlikujejo jih bogati zakladi zdravega humorja, kakršnega drugod iščemo zaman. Alešovec v svojih spisih obvladuje tudi redko umetnost, da zna zabavno z lahkoto in spretnostjo združiti s koristnim.

KATOLIŠKA BUKVARNA V LJUBLJANI.

Sanatorium Emona v Ljubljani, Komenskega ulica 4.
Privatno zdravilišče za notranje in kirurške bolezni. — Porodnišnica. — Medicinalne kopeli. Lastnik in šef-zdravnik: Dr. Fr. Derganc, primar. I. klr. odd. drž. boln.

Čevljarskega pomočnika

sprejme takoj za mešano delo V. PAVLIČ, čevljar v št. Vidu nad Ljubljano. 2950 3

Krojaški pomočnik za boljše in trajno delo se sprejme takoj pri J. Miklič, Novomesto.

učenka

za modno trgovino, ki ima 5 do 6 razredov in vesleje do ročnih del. Pojasnila daje Marija Cuderman, manufakturna in galanterijska trgovina, Kamnik, Gorenjsko. 2969

Povodom jesenske in zimske dobe

2966 priporoča se
tovarna peči ANTON KOVAČIČ
Marije Terezije cesta šte. 8 v Ljubljani
za postavljanje novih peči kakor tudi za vsa popravila peči, štedilnikov itd.

Fotogr. aparate

in vse potrebščine ima v zalogi
„Adrija“ drogerija in fotomanufaktura
v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 5.
Zahtevajte cenike! 1431 Zahtevajte cenike!

14-16 let star fant

zmožen slovenskega in nemškega jezika, dobi službo pri dvigalu (lift) hotela Union. Nastop 1. septembra t. l. Ponudbe se sprejemajo v pisarni hotela. 2982
Grand Hotel „Union“ v Ljubljani.

Trgovci!!

Poravnave izven konkurza ali v istem se izvedo najhitreje. Informacije diskretno in zastoj. Ponudbe pod šifro „Dunaj 1918“ na upravo lista.

KUČ

zdravniško priporočeno kritvoreče vino daje moč in zdravje.
Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po pošt-nem povzetju K 4-50. Edina zaloga
Br. Novaković
veletrgovina vina, vermoutha, Marsale, Malage, konjaka, žganja itd.
Ljubljana 2931

URA z verižico za samo kron 2'20.
Vsled nakupa velike zaloge ur, razpošilja šlezijska tovarna: 1 prekrasno pozlačeno 36 ur idočo precizijsko-an-ker-uro z lepo verižico za samo K 2'20, ter 3letnim pisemnim jamstvom. Pri nakupu 3 kosov cena K 6—, 5 kos. K 9—. Pošilja proti povzetju
prusko - šlezijska izvozna tvrdka
A. Gelb, Krakow 340.
Za neugajajoče denar nazaj. 3734

„BALKAN“

trgovska, špedicijska in komisijska delniška družba
podružnica LJUBLJANA
Dunajska cesta 33 (Centrala: TRST) Telefon št. 100

Zmerne cene.

Naročila sprejema tudi blagovni oddelek Jadranske banke.

Točna postrežba.

Izdala konzorcij »Slovenca«.

Tisk: »Katoliške Tiskarne«.

Odgovorni urednik: Jožef Gostinčar, državni poslanec.